

SUNUŞ

Av. Özkan Yücel
İzmir Barosu Başkanı

Her daim gülen, dost gözler;
Cesur, kararlı, üretken, maharetli eller;
Dev bir akıl, koca bir yürek;

Üstünlerin hukuku yerine, hukukun üstünlüğünü egemen kılma yolunda yılmadan çabalanan, insan hakları mücadelesiyle yoğrulan, Güzelim bir ömür,

Dinmeden okuyup yazmak, sürekli araştırıp sorgulamaktan beslenen, birikimi ve yapıtlarıyla yüzümüzü ağartan

Yazar
Savunman
Hukukçu
İnsan

Bizim...

Güney Ağabeyimiz.

Bil, azmin genç hukukçulara örnek oldu; duruşun karanlıkları yar-
ma arzusunda olanlarımıza ışık tuttu.

Seni, ancak armağan niteliğinde bir dergi hazırlayarak hak ettiğin biçimde anabiliriz diye düşündük.

Ve bu dergi çıktı ortaya...

Güney Ağabey, biliyorum yetmedi, biliyorum eksik, biliyorum seni yeterince anlatmıyor.

Ama yine de; 12 Mart ve 12 Eylül karanlıklarına direnen sana, 2019 Türkiye'sinden selam gönderen bu armağana makaleleriyle katkıda bulunan değerli yazarlarımıza, değerlendirme sürecinde görev yapan Danışma Kurulu üyelerimize, İzmir Barosu Yayın Kurulu üyelerine ve Armağan Komitesi üyesi meslektaşlarımız Av. Cemal N. Erdem'e, Av. Ağah Adak'a, Av. Özcan Çine'ye, Av. Anıl Güler'e ve Av. Serkan Cengiz'e, seni unutturmadıkları ve seninle tanışma şansını bulamayan gençlerimize tanıttıkları için ne kadar teşekkür etsem azdır.

Sevgili Güney Ağabey, Rahat uyu ne seni unuttuk ne de uğrunda mücadele ettiğin değerleri. Ve biz artık biliyoruz;

“Geçse de yolumuz bozkırlardan
Denizlere çıkar sokaklar”

Işıklar içinde uyu.

Güney DİNÇ; Adanmış Bir Yaşam*

Güney Dinç, eski çağlardan günümüze insanın mutluluğu ve özgürlüğü yolunda gösterilen çabaları, “en yüce uğraşlar” olarak görmektedir. Güney Dinç’in yaşamına, ürettiklerine, kısaca tüm uğraşlarına baktığımızda insanı merkeze alan, insan onurunu en yüce değer (supra-norm) olarak kabul eden bir düşünce yapısına sahip olduğunu görmekteyiz. Bu yönüyle de; eski çağların ve aydınlanma dönemi düşünürlerinin, çağlar boyunca kölelerin, ezilenlerin, emekçilerin insanca yaşam sürdürmeleri için mücadele veren her türden düşünür, bilim insanı, hukukçu, siyasetçi ve eylem adamlarının 20. ve 21. yüzyıldaki görünümüdür.

Güney Dinç, yazılı tarih başlangıcından günümüze uzanan bir “insanlık köprüsü” emekçisi, o yazısında sözünü ettiği “en yüce uğraşları” veren kişilerden birisidir.

Onun, temel insan hak ve özgürlüklerinin tanınıp korunması, savunulması ve geliştirilmesi konusunda verdiği uğraşlar, ne avukatlık başarısının, ne akademik başarısının ve ne de sanatçı kişiliğinin yüceltilmesi için değil, tamamen insanlık içindir, insanın mutluluğu ve özgürlüğü içindir. Ulaşılmasını istediği toplum düzeninin alt basamağının oluşturulabilmesi içindir.

Güney Dinç, insanın, yaşamın özünden gelen, sürekli gelişip yenilenmek zorunda olan bir varlık olmasından hareketle; bu gelişim ve insanlığın kendi saygınlığını yüceltebilmesi için ekonomik ve toplumsal yapının önemli olduğuna inanır. O ekonomik ve sosyal toplum düzeni de tüm insanların birbirleriyle eşit, kardeşçe, mutlu ve özgür yaşayacağı bir düzendir.

* Bu yazı Av.Ağah ADAK, Av.Cemal Nedret ERDEM, Av.Özcan ÇİNE, Av.Anıl GÜLER, Av.Serkan CENGİZ’den oluşan Armağan Komitesi tarafından hazırlanmıştır.

Ülkesinin, temel insan hak ve özgürlüklerine dayalı, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti haline gelebilmesi için gece gündüz çalışan, kitaplar yazan, konferanslar veren, söyleşiler yapan ve gerektiğinde haksızlığa uğrayanları savunmak için yargının her kademesinde mücadele veren, kendisini bir alana hapsedmeyen, yaşadığı toplumu, insanlığı ilgilendiren hemen her konuda titizlikle araştırmalar yapan, bu araştırma ve çalışmalarını yapıt haline getirip toplumun ve insanlığın hizmetine sunan çağdaş bir yazın emekçisi, çok iyi bir hukukçu ve avukattır Güney Dinç.

Ülkesinin her karış toprağının ve ülke insanının değerini bilen, çevreye duyarlı, temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşama hakkını her durum ve koşulda savunan bir insan hakları aktivisti, düşünür ve eylem adamıdır... Başta kendi yaşadığı kent olmak üzere çarpık kentleşmeye, kent sakinlerinin haklarına el koymaya çalışan rantiyecilere karşı çıkmış, dogayı, ülkesinin tarih ve kültürel mirasını koruma mücadelesi vermiştir.

Hukuk, avukatlık ve baro ile ilgili uğraşlarının tamamı da insana özgülenmiştir. Haksızlığa uğrayanların yanındadır, insan ve toplum için, daha iyiye ulaşmayı istemiş ve bu yönde hukuk mücadelesi vermiştir.

Güney Dinç, uluslararası hukuk konusunda, Avrupa ve diğer uluslararası temel insan hak ve özgürlüklerini koruma mekanizmalarını ve bunların iç hukukun bir parçası olması nedeniyle bu organlara başvuru usul ve esaslarını ülkemiz hukukçularına tanıtmada büyük katkı sahibidir.

Güney Dinç, yaptığı çalışmalarla başta Anayasa olmak üzere temel kanunlarımızda ve bunların uygulanmasında, demokratik değerlere uygun değişimlere katkıda bulunmuştur. Dinç'in hukuka katkısı bununla da kalmamış, özellikle avukatların ve diğer hukuk uygulayıcılarının yasaların yorumlanması ve boşluklarının doldurulmasında yaratıcı yorum ve uygulamaları için de yol gösterici olmuştur.

Baroyu, siyaset yapılacak bir yer, siyasi bir kariyere atlama tahtası olarak görmemiş, baroyu insan haklarını temel alan, demokratik, laik,

sosyal hukuk devletinin tüm kurum ve kurallarıyla yaşama geçirilmesi için mücadele veren bir hukuk kurumu olarak görmüştür.

12 Eylül darbe koşullarında, binlerce insanın baskıya, işkenceye uğradığı, işinden olduğu, cezaevlerinin gençlerle, bilim adamlarıyla, gazeteci ve yazarlarla, siyasetçilerle, emekçilerle doldurulduğu, demokrasi ve insan temel hak ve özgürlüklerinin askıya alındığı bir dönemde baro başkanı seçilmiş ve hukuksuzluklara karşı mücadele vermiştir. YÖK mağdurlarının, 1402' lik bilim adamlarının, kamu görevlilerinin umudu olmuş, meslek birliklerinin gençlerin, yazar ve gazetecilerin, meslektaşlarının, işçilerin, sendikaların avukatlığını, savunuculuğunu yapmıştır.

Güney Dinç, barışı yalnız kendi ülkesi için değil, tüm insanlığın ortak ve ulaşılması gereken ortak değeri olarak görürdü. Uluslararası düzlemde barışın, sadece savaşların ortadan kalkmasıyla gelebileceğine değil, her türlü şiddetin, sömürü, baskı, eşitsizlik gibi tüm görünüm ve boyutlarıyla yeryüzünden silinmesiyle gerçekleşebileceğine, insan haklarının başında gelen yaşama hakkının güvenliğinin ancak gerçek barışın sağlanmasıyla mümkün olabileceğine inanmıştır.

Güney Dinç, tüm yapıtlarında ve dilekçelerinde yalın bir anlatım tarzını tercih eder, hukukla ilgili yapıtlarında ve dilekçelerinde hukuk dilini kullanmaya özen gösterirdi. Gerek hukuk ve gerekse diğer yapıtlarında Türkçeyi ve yazım kurallarını en iyi şekilde kullanmaya gayret eder, çalıştığı konuyla ilgili her zaman titiz bir araştırma yapar, engin genel kültür ve entelektüel bilgisini ustalıkla kullanır, yapıtları edebi haz veren bir içeriğe sahiptir. Yaratıcıdır, yapıtları özgündür.

Güney Dinç, sanatçı yetenek ve kişiliğini de toplum ve insan için kullanmıştır. Toplumsal sorunlara duyarsız kalmamayı ilke edinen bir sanat anlayışına sahiptir. Roman, öykü ve diğer edebi yazılarında, yalın ve akıcı anlatım biçimiyle toplumu, insanı, insan ilişkilerini anlatır, düşündürür...

Güney Dinç ile ilgili anlatımlarımızın dayandığı temel karakter özellikleri, onun yalın yaşam biçiminde de açıkça görülmektedir. Mes-

leğinde en üst noktalara çıkmış bir avukat... İlk bürosu Hisarönü'nde, küçük bir büro, 70 li yılların sonlarında Salihaga İşhanı'nda 25 m2 lik, öncesine göre daha büyük bir büro! Mesleğe başladığından beri kullandığı bazı harflerin yıpranmaktan çıkmadığı Tornado marka bir daktilo. 1980'de aldığı Renault marka otomobili...

Bürosunun kapısı herkese açık, randevu almadan görüşülebilir, genç yaşlı herkesi ayakta karşılıyor ve ayakta uğurluyor.

Güney Dinç'in mesleğini icra ettiği avukatlık bürosu ne kadar mütevazı ise özel yaşamı ve insan ilişkileri de o kadar mütevazı. Giyimi sade, moda uymak ya da şık olmak gibi bir çaba ve isteği yok.

Bir anlatıma göre derviş, başka bir anlatıma göre çelebi. Şimdi kullandığımız anlatım biçimiyle, alçakgönüllü. Baro Başkanı gibi değil, herhangi bir insan gibi davranıyor. İzmir Barosu Başkanlığı döneminde ayırım yapmadan herkesin başkanı olabilen bir kişilik.

Konuşmayı sevdiği kadar dinlemeyi de seven bir insandır Güney Dinç. Hoşgörülüdür, kızmaz, bağırmas. Konuşması doludur, bilgilenirsiniz. Bilgi, deneyim ve düşüncelerini hiç kıskançlık göstermeden paylaşan, dünya malına değer vermeyen, alçakgönüllü, yardımsever, barışçı, hoşgörülü bir gönül adamı; kısacası, insan sevgisiyle yoğrulmuş, toplumcu çağdaş bir demokrat, bir düşün ve eylem adamı idi Güney Dinç. Yaşamı Türkiye'nin hukuk tarihi ile kesişiyor. Biz, bu kesitleri özetlemeye çalışarak insan haklarına, hukuka ve hukuk devleti olma yolundaki mücadelelere katkılarında örnekler sunmaya çalışıyoruz.

Güney Dinç'i, anlatmaya, tanımaya ve anlamaya yönelik bu "genel tanıtım", onun her yönü ile tanıtılmasını amaçlamamaktadır, yazının böylesi bir iddiası bulunmamaktadır.

I-MONTRÖ ANTLAŞMASINDAN 1961 ANAYASASI'NA

Güney Dinç, İstanbul ve Çanakkale Boğaz'larının hukuki statüsünü belirleyen ve Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetimine geçişini sağlayan Montrö Antlaşması'nın imzalandığı gün olan 20 Temmuz 1936'da İzmir'in Karşıyaka bucağında doğdu.

Babası Hüseyin Safder, oğluna önce Çanakkale yakınlarında kendi adıyla bir kent kurduğuna ve Boğaz'ı koruduğuna inanılan mitolojik kahraman Dardanos'tan esinlenerek Dardanel adını verir ancak ailenin diğer kişileri bu ada ısınmadığı ve çekişme uzun sürdüğü için nüfusa yazılması bir yıldan fazla gecikir. Babasının bu seçimi, cumhuriyetin ilk dönem aydınlarının yaklaşımını yansıtmaktadır.

Hüseyin Safder, gençliğinde Darülbeydi'de oyunculuk yapmış, Milli Sahne'nin kuruluşuna katılmış, Nazım Hikmet, Vala Nurettin (Vanu), Aka Gündüz gibi dönemin önemli entelektüel ve sanatçıları ile yakın dostluklar kurmuş çok okuyan, aydın bir insandır. Güney Dinç'in annesi Baria ise Çanakkale Savaşları'nda şehit olmuş bir subayın kızıdır. Karşıyaka ve İzmir'deki çocukluğunun, ilk gençliğinin çok güzel geçtiğine inanır. Yaşadığı kenti de güzel bulur ve İzmir'in, şimdiki gibi insanı bunaltan, sevimsiz bir beton yığına dönüştürülmediğini, başta deniz olmak üzere, doğanın bütün olanaklarından olabildiğince yararlandığını ifade eder.

Çocukluk döneminde ayırdına varamadığı iki temel etkenin yaşamını yönlendirdiğini belirtir:

Birinci etken, savaş: 1939'da İkinci Dünya Savaşı patlak verdiğinde üç yaşındadır. Ekmek, çay, şeker, bez, çivi, her şey karneyle alınıp satılmaktadır. Ülkede kıtlık vardır ama toplumsal sınıflar arasında günümüzdeki kadar uçurumlar yoktur. Yaşamlar birbirine benzemektedir. Savurganlık etmemek, tutumlu olmak, genel davranış biçimidir.

İkinci etken, Cumhuriyet: Çok yeni olmasına karşın öylesine çabuk yerleşip toplumca özümsemiş görünmektedir ki, başka tür yönetim biçimi düşünüleliyordu. Osmanlı egemenliğı sanki bin yılların ötesinde kalmıştı.

İlkokulu Karşıyaka'da Cumhuriyet İlkokulu'nda okuyan Güney Dinç, 1954 yılında Karşıyaka Lisesi'ni, 1958 yılında da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi.

Hukuk Fakültesi'ni, "olmayana ergi" yöntemiyle seçer. Önce hangi öğrenimleri görmek istemediğini, hangi mesleklerde başarılı olamayacağını saptar. Örneğın mühendislik, hekimlik, öğretmenlik, askerlik gibi işler ona uygun düşmemektedir. Hukukçu olmak gibi bir özlemi de yoktur ama, ayıklaya ayıklaya sonuçta hukuk öğrenimine başlamanın en doğru seçim olacağı yargısına varır. Böylece 1954 yılı sonbaharında, sınavda girmeden İstanbul Hukuk Fakültesi'ne yazılır.

İstanbul Hukuk Fakültesi'nde her biri kendi dalında Türkiye'nin kilometre taşları konumundaki öğretim üyelerinin öğrencisi olur.

Güney Dinç, böylesine nitelikli öğrencilerin bulunduğu bir sınıfın bir daha gelmediğı kanaatinde olduğunu söyleyerek, sınıf arkadaşlarından övgüyle bahseder. Sait Güran, Gülören ve Ünal Tekinalp, Erdoğan Moroğlu, Erol Cihan, Pertev Bilgen, Hikmet Sami Türk, Bilge Umar gibi daha sonranın hukuk profesörleri, öğrencilik yıllarında Türkiye'nin kalıcı edebiyatçıları arasındaki yerlerini almış olan Erdal Öz, Hilmi Yavuz, Ferit Öngören, Öny Sözer, Demir Özlü, Onat Kutlar sınıf arkadaşlarıdır.

Askerlik görevini 1960 yılında yedek subay olarak İstanbul, Rami Kışlası'nda yapar.

İstanbul Üniversitesi Rektörü Sıddık Sami Onar'ın yerlerde sürüklenişinin ardından yayınlanan ünlü Senato Bildirisi'ni o zamanlar fotokopi makinası olmadığı için Askeri Mahkeme'nin daktilosunda çoğaltır.

Bu işi gizli yaptığını düşünür. Sonradan komutanlarının da olayı bildikleri halde göz yumduklarını öğrenir.

Özellikle İstanbul'da 27 Mayıs'ı hazırlayan olayları, gençlik eylemlerini, karşı tepkileri, askerinin ve halkın tutumunu çok yakından izleme olanağını bulur. 27 Mayıs devrimci bir coşkuyla yaşanır. Askerlik dönüşü halk oylaması öncesinde 1961 Anayasası'nın benimsenmesi amacıyla yürütülen çalışmalara katılır. 1961 Anayasası'nı, inançla ve bilinçle kucakladıklarını ancak yıllar sonra yaratılan tartışmaların da etkisiyle düşündüğünde, o dönemde de çok yanlışlar yapıldığı kanısına vardığını ifade eder. «Demokrasinin kesintiye uğratılması doğru muydu?» sorusuna hala yanıt bulamadığını, Yassıada yargulamalarının, verilen kararların ise, hukuk adına övünç verici gelişmeler olmadığını şimdi daha iyi anladığını, günümüzde yaşanan birçok düşmanlığın temelinin, şiddetin kurumlaşmasının, o günlere kadar uzanabildiğini söyler.

1962 yılında Güney Dinç'in 1961 Anayasası ile ilgili makalesi "Devrimler ve Toplumculuk" Cumhuriyet Gazetesi Yunus Nadi Armağan'ı Makale Yarışması'nda yayınlandı.

1964-1970 yılları arasında Türkiye İşçi Partisi'nin (TİP) Karşıyaka İlçe Başkanlığı, İzmir İl Başkanlığı ve Genel Yönetim Kurulu Üyeliği görevlerinde bulundu. 1967 seçimlerinde İzmir İl Genel Meclisi Üyesi seçildi. TİP'in Ege'deki örgütlenme ve seçim çalışmalarına katıldı. Aynı dönemde DİSK'e bağlı sendikaların avukatlığını yürüttü.

II- 15-16 HAZİRAN OLAYLARINDAN 12 EYLÜL DARBESİNE

15-16 Haziran Olayları

1970 yılında 274 sayılı Sendikalar Kanunu ile 275 sayılı Grev ve Lokavt Kanun'unda değişiklik yapılması için TBMM'nde bir yasa taslağı hazırlandı. "Güçlü sendikacılık yaratılması" iddiasıyla gündeme gelen değişikliğin asıl amacı sendikal örgütlenmenin ve grev hakkının kısıtlanmasıydı.

Tasarının Meclis'te kabul edilmesinden dört gün sonra 15 Haziran 1970'te protesto eylemleri başladı.

Bu protesto eylemlerinin ardından Meclis'te kabul edilen tasarı 16 Haziran'da Cumhuriyet Senatosu'nda gündeme geldi. Tasarı, yapılan değişikliklerle Cumhurbaşkanı'na gönderildi. Tepkilere karşın Cumhurbaşkanı'nın Yasa'yı 6 Ağustos'ta onaylaması üzerine TİP ve direniş üzerine tavır değiştiren CHP Anayasa Mahkemesi'ne başvuruda bulundu. Mahkeme 8-9 Şubat 1971 tarihinde aldığı kararla yasa'yı iptal etti. Sendikal yasalardaki kısıtlayıcı değişiklikler ancak 1980 darbesiyle yapılabildi.

Polisin protestocu işçilere silahla ateş açması sonucu ölen işçiler oldu ve 16 Haziran akşamüstü İstanbul ve Kocaeli'de sıkıyönetim ilan edildi. 21 DİSK yöneticisi gözaltına alınırken, 5.000'in üzerinde işçi önderi işten atıldı.

Güney Dinç yargılanan işçi ve sendikacıların avukatlığını yürüttü.

12 Mart Muhtırası

12 Mart 1971 de Ordu bir muhtıra yayınlayarak, mevcut sosyal ve ekonomik sorunlardan parlamento ve hükümetin sorumlu olduğunu; bu sorunların partiler üstü bir anlayışla çözüme kavuşturulması için yeni bir hükümetin kurulmasını, aksi takdirde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kanunların kendisine vermiş olduğu Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak ve kollamak görevini yerine getirerek, idareyi doğrudan doğruya üzerine almaya kararlı olduğunu kamuoyuna açıkladı. Hükümet istifa etti.

Toplumsal olayların sürmesi üzerine 26 Nisan 1971'de sıkıyönetim ilan edildi. Pek çok hukukçu, akademisyen, gazeteci, yazar, sendikacı, öğrenci gözaltına alındı ve tutuklandı. Bazıları yargılandı ve işkence gördü. Bunlar arasında Mümtaz Soysal, Bahri Savcı, Muammer Aksoy, Uğur Mumcu, Uğur Alacakaptan, İlhan Selçuk gibi isimler de bulunmaktaydı.

Anayasada temel hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı düzenlemeler yapıldı.

Güney Dinç de 1 Mayıs 1971 günü gözaltına alındı ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 141., 142. maddeleri hükümlerince tutuklandı. Güney Dinç o günleri şöyle anlatır: "...12 Mart darbesinden sonra götürüldüğüm Ankara Mamak Cezaevi'nde, başta Deniz Gezmiş ve aynı davada birlikte yargılanan on üç dava arkadaşı olmak üzere, Halit Çelenk'in savunmanlığını üstlendiği gençlerle birlikte oldum. Onlarla arkadaşlık ettim. Cezaevi içindeki direnişlere katıldım. İdam kararının verildiği gün Mamak'ın demir parmaklıklarının arkasında nasıl bir çöküş yaşadığımı bu gün bile olanca acısı ile anımsıyorum..."

İzmir Sıkıyönetim Mahkemesi'nde süren yargılamalar sonunda, Türk Ceza Kanunu'nun 146/3. maddesine dayanılarak, dört yıl iki ay ağır hapis cezasına mahkum edildi. Bir sendika seminerinde işçi temsilcilerine Politzer'in "Felsefe'nin Başlangıç İlkeleri"ni anlatması, devlete karşı silahlı kalkışma sayıldı. Askeri Yargıtay'ın bozmasından sonra sekiz ay tutuklu kaldığı bu davada aklanmasına karar verildi.

"Baroculuk"la tanışma ve Yönetim Kurulu Üyeliği

Güney Dinç, 1976 yılında İzmir Baro Başkanı Av. Cengiz İlhan'ın yönetim kurulu üyeliğine seçilir. Böylece kendi ifadesi ile "Baroculuk"¹ ile tanışmış olur.

"Baroculuk"un Güney Dinç'in meslek yaşamında önemli bir yer tutması nedeniyle üzerinde durmak gereklidir.

"Baroculuk" Türkiye Barolar Birliği'nin kuruluşunda ve ilk yönetim kurulunda görev alan avukatların, Türkiye Barolar Birliği, barolar, avukatlık mesleği, savunma, hukuk devleti gibi konularda geliştirdikleri bir yaklaşım biçimidir. Bu kurucular arasında baromuzun önceki başkanlarından Av.Enver Arslanalp, Av.Cengiz İlhan da vardır.

¹ Av.Cengiz İlhan "Baroculuk",İzmir Barosu Dergisi Ocak 1991

Türkiye Barolar Birliği'nin kurucuları, hukuk devleti, temel hak ve özgürlükler, avukatlık, savunma gibi kavramların toplumumuzda yeterince bilinmediği ve önemsenmediği bir dönemde;

- Hukukun üstünlüğü, hukuka bağlı devlet ve kişi kavramının yalnız yasa metinleriyle değil bir yaşam biçimi olarak toplum katlarına ulaştırılması ve yerleştirilmesi,

- Ülkemizde çağdaş ve uygar bir savunma anlayışının bir kurum olarak benimsenmesi ve örgütlenmesi,

- Kişi hak ve özgürlüklerinin hukukun çağdaş anlayış ve gelişmelere uygun olarak geliştirilmesi ve somutlaştırılması,

-Kişi haklarının diğer kişilere karşı korunması ve savunulmasının da ötesinde idareye, devletin diğer kurumlarına, hatta devlete karşı aynı düzeye getirilmesi, korunması ve savunulmasını sağlamak ile görevli ve sorumlu oldukları düşüncesindeydiler.

Türkiye Barolar Birliği ve baroların bu görevleri etkin ve kalıcı bir şekilde hayata geçirebilmesi, farklı toplumsal kesimlerin desteği ile olabilecek bir konuydu. Bu da Türkiye Barolar Birliği ve baroların bağımsız olması ile mümkündü.

Bağımsızlık, Türkiye Barolar Birliği ve baroların Adalet Bakanlığı'nın vesayet ve denetiminden kurtarılmasını gerektirdiği gibi diğer kurum, kuruluş, siyasi parti, dernek vs. den de bağımsız olmayı gerektiriyordu. Bağımsızlık, düşünce, tutum ve davranışlar dahil kurumun her yönden bağımsız kalabilmesiydi.

Bu durum baroları veya TBB'yi diğer herhangi bir kurumun yan kuruluşu haline getirecek veya böyle bir görüntü verecek, izlenim yaratacak tutum ve davranışlardan özellikle kaçınmayı, baro ve Türkiye Barolar Birliği yönetimlerinde görev alanların bu görevlerde buldukları sürece siyasi partilerde görev almamasını gerektiriyordu. An-

cak bu “Baroculuk”un siyasete veya siyasetçilere karşı olduğu anlamına gelmemektedir. “Baroculuk”, toplumsal değişim ve dönüşüm için siyasetin, siyasal katılmanın önemini kabul eder, bunun için toplumun farklı kesimlerinin düşünce ve taleplerinin hayata geçirilebilmesi için ifade ve örgütlenme özgürlükleri önündeki engellerin kaldırılmasını savunur.

“Barocular” ülke sorunları ile savunmanın, avukatlık mesleğinin, hukukun sorunlarının birbirinden ayrı olmadığı düşünürler.

“Baroculuk”, barodaki görevlerin, sosyal, ekonomik veya siyasal bir beklentiyle yapılmaması, bu görevlerin bir basamak olarak kullanılmaması gerektiği anlayışıdır. Baro başkanlığı ve yönetim kurulu üyeliklerinin iki dönemden fazla yapılmaması geleneği bu anlayışın bir ifadesidir.

“Baroculuk”, barocuların bir aydın olarak topluma olan borçlarını, zamanlarını, enerjilerini, bilgilerini en iyi bildikleri alan olan hukuk alanında değerlendirerek ödemeye çalıştıkları bir faaliyettir. Barocular, gerek baro başkanı veya yönetim kurulu üyesi oldukları dönemde ve gerekse bu görevleri sona erdikten sonra da bu faaliyetlerini sürdürmüşler, zamanlarının önemli bir kısmını bu faaliyetlere ayırmışlardır.

Av. Güney Dinç de “Baroculuk”un en önemli temsilcilerinden birisidir.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Haftası

Yönetim Kurulu üyesi olduğu dönemde, konuyla ilgili meslek kuruluşları ve bazı sendikaların katılımıyla “İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Haftası” düzenlendi. Güney Dinç, hem Baro (Yönetim Kurulu Üyesi) hem de DİSK adına düzenleme kurulunda bulunuyordu, bazı sunumlarda da görev almıştı. Sunumlar günlerce TRT radyolarında yayınlandı, basın konuyla yakından ilgilendi. İşyerlerinde yönetici konumundaki mühendislere, kurum yöneticilerine, görevleri gereği gelişmelerle doğrudan ve öncelikle ilgilenmek durumundaki hekimlere, hukuk danışmanlarına, insan sağlığının, çalıştıkları işletmelerin kazançlarından daha önemli olduğu anlatılmaya çalışılmıştı.

141-142

Hukuk tarihimizin en tartışmalı, üzerinde en çok kitap ve makale yazılmış olan konularından biri olan 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 141 ve 142. maddeleri, Benito Mussolini dönemi İtalyan Ceza Kanunu'ndan alınmış olup düşünce ve örgütlenme özgürlüklerini kısıtlayan maddelerdi.

Daha önce belirttiğimiz gibi Güney Dinç de bu maddelerden tutulanmış, mahkumiyet kararının Yargıtay'ca bozulması ile aklanmıştır. 1963 yılında Türkiye İşçi Partisi tarafından TCK. 141/1 ve 142/1. maddelerinin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne dava açıldı. Ancak Anayasa Mahkemesi bu maddelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına oy çokluğu ile karar verdi, altı üye ise karara muhalif kaldı.²

1975 yılında Genç Sosyalistler Birliği İzmir Bölge Yürütme Kurulu üyeleri hakkında İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığı'nca 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 141. maddesinin birinci fıkrası gereğince cezalandırılmaları istemiyle İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne kamu davası açıldı, Yargılama sürerken Devlet Güvenlik Mahkemeleri Yasası'nın iptal edilmesi üzerine dosya İkinci Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderildi.

1961 Anayasası'nda iptal talebinin reddinden sonra yeniden başvuru yapıp yapılamayacağına ilişkin bir hüküm bulunmamaktaydı. Anayasa Mahkemesi'nin iptal talebinin reddi halinde durum ve şartların değişmesi halinde konunun yeniden incelenebileceği, aksi durumun, bir kısım hükümleri imtiyazlı duruma getirmek; ilgililerin bunlar aleyhine dava açma yetkilerini önlemek; hukuki görüşleri dondurup ebedileştirmek olacağı yönündeki kararlarına³ dayanarak Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunuldu.

² Anayasa Mahkemesinin 1963/173 E., 1965/40. K. Sayılı 26.9.1965 tarihli kararı. AYMKD Sayı 4, sf.290

³ Anayasa Mahkemesinin 1965/42 E., 1966/30. K. Sayılı 28.6.1966 tarihli kararı. AYMKD Sayı 4, sf.290

İkinci Ağır Ceza Mahkemesi'nde Türk Ceza Kanunu'nun 141. maddesinin, insan hakları, sosyal hukuk devleti, egemenliğin ulusa ait olduğu ilkelerine ters düşmekle Anayasa'nın 2 ve 4. maddelerine; eşitlik ilkesini zedelemekle Anayasa'nın 12. maddesine, düşünce ve kanıların açıklanmasını ve bilimin yayımını yasaklamakla Anayasa'nın 20. ve 21. maddelerine; suçluluğu doğuran eylemin özünün ne olduğunu belirtmemekle Anayasa'nın 33. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Ortaklaşa hazırlanan dilekçe Av. Güney Dinç tarafından mahkemeye sunuldu, mahkemece dilekçede belirtilen gerekçelerle Anayasa'ya aykırılık iddiası ciddi bulundu ve dosya Anayasa Mahkemesi'ne gönderildi. 26.12.1978 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile on üç ilde sıkıyönetim ilan edildi. İzmir bu illerin içerisinde yoktu. Bakanlar Kurulu Kararı'nda, sıkıyönetimin "hür demokratik düzeni, temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin kesin belirtilerinin ortaya çıkması" nedenleri ile ilan olunduğu belirtildi.

Anayasa Mahkemesi'nce sanıkların işledikleri iddia edilen suçun sıkıyönetim ilanı nedenleri arasında olduğu ve 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'nın değişik 13. maddesi gereğince Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nin görev alanına girdiği için başvuran mahkemenin söz konusu yasa hükmünü uygulama durumunda olmadığına ve başvurunun mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddedilmesine oy çokluğu ile karar verdi, altı üye bu karara muhalif kaldı⁴

765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 141 ve 142. maddeleri 12.04.1991 tarihinde kabul edilen 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 23. maddesi ile yürürlükten kaldırıldı.

Tariş Olayları

1979 milletvekili ara seçimleri sonucunda hükümet düştü. Yeni hükümetin kurulmasıyla siyasi görüşü farklı olan memur ve işçilerin görevlerine son verilmeye başlandı. Tariş İncir, Üzüm, Pamuk ve Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri olarak bilinen TARIŞ'e

⁴ Anayasa Mahkemesinin 1979/33 E., 1979/42. K. Sayılı 23.10.1979 tarihli kararı. AYMKD Sayı 17, sf.316

atanan yeni genel müdür eski işçilerin işten atılacağını, farklı şehirlerden yeni işçilerin işe alınacağını açıkladı. Açıklama sonrası TARİŞ işçileri grev kararı alarak üretimi durdurdu. Polisin müdahalesi üzerine olaylar büyüdü ve bütün kente yayıldı. Yaklaşık 25 gün süren, 6 kişinin yaşamını yitirdiği, yüzlerce kişinin yaralandığı, binden fazla kişinin gözetimine alındığı olaylar sonrasında, 20 Şubat'ta İzmir'de sıkıyönetim ilan edildi. Yüzlerce işçi işten atıldı, pek çok sendikacı ve işçi hakkında dava açıldı. Güney Dinç yargılanan işçi ve sendikacıların avukatlığını üstlendi.

III- 12 EYLÜL 1980

Türk Silahlı Kuvvetleri, İç Hizmet Kanunu'nu gerekçe göstererek emir ve komuta zinciri içinde ülke yönetimine bütünüyle el koymuştur. Parlamento ve hükümet feshedilmiş, parlamento üyelerinin dokunulmazlığı kaldırılmış, bütün yurtdışı sıkıyönetim ilan edilmiştir. Yurt dışına çıkışlar yasaklanmış, sokağa çıkma yasağı konulmuş, gözetim süresi 90 güne çıkarılmıştır. Bu dönemde, Adalet Bakanlığı'nın verilerine göre, darbe yönetimi döneminde 14 kişi açlık grevlerinde öldü, 171 kişi sorgularda ve cezaevi işkencelerinde hayatını kaybetti, 49 kişi idam edildi. 14.000 kişi vatandaşlıktan çıkarıldı, 39 ton gazete, dergi, kitap yakılarak yok edildi. 927 yayın yasaklandı.

Milli Güvenlik Konseyi (MGK) döneminde anayasal kurumlardan temel hak ve özgürlüklere uzanan bütün hayati alanlarda çok önemli yasalar çıkarıldı. Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Yargıtay, HSYK, TRT ve YÖK gibi kurumları düzenleyen bu metinler arasında Siyasi Partiler Kanunu, Sendikalar Kanunu, Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu, Olağanüstü Hâl Kanunu ile Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu da bulunuyor. Bu düzenlemeler, özgürlükleri istisna, kısıtlamaları esas kabul eden antidemokratik nitelikte düzenlemelerdi.

12 Eylül yasal düzenlemeleri aradan geçen yaklaşık kırk yılda Türkiye'yi yöneten temel metinler oldular. Zira 12 Eylül darbeleri önce bu yasaların çoğunu çıkardılar, ardından bu düzenlemelere uygun bir anayasa hazırlatarak yürürlüğe soktular. Böylece dünya demokrasi

tarihinde ilk kez yasalar anayasaya değil, anayasa yasalara uyduruldu ve halen yürürlükte olan 1982 Anayasası böyle bir yöntemle hayatımıza sokuldu.

Anayasa'nın geçici 15. maddesi ile Milli Güvenlik Konseyi döneminde çıkarılan kanun, KHK ve kararların anayasaya aykırılığının iddia edilemeyeceği, bu süreçte görev alanların yargılanamayacağı hükme bağlandı. "Milli Güvenlik Konseyi Dönemi" 12 Eylül 1980'den darbe sonrası yapılan ilk seçimlerden sonra parlamentonun toplandığı tarih olan 6 Aralık 1983'e kadar geçen süreyi ifade ediyor.

Baro Başkanlığı

Güney Dinç, 12 Eylül hemen ertesinde yapılan baro seçimlerinde baro başkanı seçildi ve 12 Eylül koşullarında baro başkanlığı yaptı. Üç yıl görevde kaldı.

1982 Anayasası

7 Ağustos 1982 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'ndeki 1982 Anayasa Tasarısı ile ilgili yazısında Güney Dinç;

Anayasa tasarısının toplumsal dengeyi oluşturacak yerde, tüm çağdaş ilerlemelere sırt çeviren, Türkiye'nin Anayasal gelişme çizgisi ile temelden çelişen, kendi içinde bile tutarlı olamayan bir eğilimi ortaya koyduğunu, diliyle, içeriğiyle, getirdiği ve kaldırdığı kurumlarıyla, bir Anayasa tartışmasına kaynaklık edebilecek olgunlukta dahi olmadığını, umutsuzluk, karamsarlık ve düş kırıklığı yarattığını, 1961 Anayasası'nı büsbütün ortadan kaldıracak yerde, şimdilik geçici bir Anayasa ile çoğulcu demokratik düzene geçiş koşullarının oluşturulması ve Anayasa değişikliğinin toplumun bütün kesimlerinin temsil olduğu kurullara bırakılmasının daha doğru olacağını, ülkemizin çok zaman yitirmiş bir ülke olduğunu, bunun bedelini yaşayan kuşakların ödediğini ve ödemekte olduklarını, gelecek kuşakları da, yaşam boyu mutsuzluğa itecek, işin içinden çıkamayacakları labirentlerin karmaşasında bocalamaya tutsak kılmamak gerektiğini ifade etmiştir.

Başkanlığını yaptığı İzmir Barosu'nun "Anayasa Tasarısı Hakkındaki Görüş ve Öneriler" başlığı altında yapılan açıklamasında da;⁵

"...Tasarı, geleceğin insanını bu günün egemen düşüncesine bağımlı kılmaktadır. Bu amacın gerçekleştirilmesi için, bizce gereksiz görünen ayrıntılara inilmiş, yönetmeliklerle düzenlenebilecek ikincil konulara, anayasal geçerlilik sağlanmıştır.

...getirilen katı kurullarla, geleceğin yasama, yürütme ve yargı organlarının değerlendirme olanakları şimdiden aşırı biçimde kısıtlanmış. Yürütme organını güçlendirmek amacıyla getirilen düzenlemeler, kısa bir süre sonra, devlet organları arasındaki uyumlu işlerliği zayıflatabilecek, karşılaşılan yeni sorunların aşılabilmesi için, sık sık anayasa değişikliği gerekebilecektir.

Erkler ayrılığı ilkesi bozulmuş, yürütmenin etkinliği, aşırı biçimde pekiştirilmiştir.

Temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması yoluyla yönetimlerin güçlendirilmesi, geçici dönemlerin dışında, çoğulcu demokrasilerde, uzun yıllardan beri geçerliliğini yitirmiş bir yöntemdir.

Tasarının getirdiği ve Danışma Meclisi'nden geçen maddeler, sosyal devlet ilkesini, 1961 Anayasası'nın uygulamaya yönelik yetersizliklerini giderecek yerde, içeriksiz bir sözcük düzeyine indirmektedir. Kısaca, bu düzenlemeye göre, 2. maddede tekrarlanmasına rağmen, sosyal devletten söz edilemez.

...Tasarı toplumumuzun çok gerisinde kalmıştır. 1961 Anayasası'nın bu tasarıdan çok daha başarılı ve iyi bir hukuksal düzenleme olduğunda hiç kuşku yoktur."denilmiştir.

12 Eylül Anayasası ile ilgili yapılan bu değerlendirme ve uyarıların ne kadar doğru ve haklı olduğunu, yaşanan süreç açıkça göstermiştir.

⁵ İzmir Barosu Dergisi, Sayı,1, 1982, sh.5

Avukatlık, Barolar, Savunma Hakkı ve Güney Dinç

Güney Dinç'in, mesleğe adım attığı ilk zamanlara ilişkin bir değerlendirmesinde; "Hukuk, öznesi, konusu ve yöntemi insan olan tek uğraş. Hukukçu, kimin yanında kimin karşısında olacak? ... İlk adımı atarken, çok iyi bildiğim bir şey vardı. Bağımsızlığı ve özgürlüğü seçmişim. Elbette, olabildiği kadar."⁶ demektedir.

Güney Dinç, tüm meslek yaşamı boyunca avukat olarak bağımsız ve özgür olmuş, avukatların ve avukatlığın meslek örgütü olan baroların da bağımsızlığını savunmuştur. Avukatlık, bağımsızlık ve özgürlük mesleğidir.

Güney Dinç, 1969 yılında yürürlüğe giren ve halen avukatların meslek, baroların kuruluş, görev ve yetkilerini belirleyen 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun birçok yeniliği beraberinde getirmiş olmasına karşın mesleksi bağımsızlığı sağlayamadığı görüşündedir. Baroların örgütsel etkinliğini belirleyen önemli kararlarının Adalet Bakanlığı'nın onayına sunulmasını bağımsızlığın engeli olarak görmektedir.⁷ Güney Dinç'in bu değerlendirmesinin ne kadar haklı olduğunu zaman göstermiş, baroların ve avukatların mücadeleleri sonucu 2001 yılında 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nda yapılan değişiklikler ile Adalet Bakanlığı'nın vesayeti tam olmasa da büyük ölçüde kırılmıştır.

Güney Dinç, yine geçmiş dönemlerde yazılarında ve yaptığı değerlendirmelerde avukatlık ve barolar ile ilgili önemli tespitlerde bulunmuştur. Avukatlık mesleğinin çok yönlü baskılar altında yürütülen bir uğraş olduğu tespitinden hareketle; 3499 Sayılı eski Avukatlık Yasası'nın 117. maddesini örnek vererek avukatların ve siyasal davalarda yargılanan yurttaşların da ne denli güvencesiz bırakıldığını, dönemin siyasal iktidarlarınca avukatın boynuna zincir geçirildiğini söylemektedir. Madde özet olarak, " ... mevzuu irtica olan yahut milli birlik ve şuurla telifi mümkün olmayan fiillere müteallik davaları deruhte etmeyi itiyat

6 Dinç, GÜNEY, Pençeli Adalet, Boyut Yay., 1988, sh.27-28

7 Dinç, GÜNEY; 60. Yılında Barolar ve Avukatlık, Cumhuriyet Gazetesi, 18.2.1984

edenler ... disiplin tahkikatına gerek kalmaksızın ... meslekten çıkarılabılırler.” hükmünü içermekteydi. Yüklenen suçun türü ne olursa olsun, savunma hakkı, başlıca hiçbir koşul aranmaksızın, insan olmanın ayrılmaz sonucu olduğunu belirten Güney Dinç, o dönemde baroların bu maddeyi çalıştırmamaya özen gösterdiklerini belirtmektedir.⁸

Güney Dinç’e göre,

“ ... Koşullar ne olursa olsun, insanlarımıza hukuksal konularında yardımcı olmak temel görevimiz, kamusal yükümlülüğümüzdür.”⁹

Bu görevin hakkıyla yerine getirilebilmesi, suçlama ile birlikte, hazırlık soruşturmasının en başından itibaren avukatın yer alması ve tüm soruşturma ve kovuşturma sürecince hukuki yardım sunabilmesi ve iddia ile aynı hak ve yetkilere sahip olmasıyla mümkündür ki AİHM bu hususu “silahların eşitliği” ilkesinin bir sonucu olarak kabul etmektedir.

Güney Dinç, savunma hakkı ve silahların eşitliği ilkesinin, adil yargılanma hakkının bir gereği olduğunu söylerken bunun aynı zamanda işkence ve kötü muameleyi engelleyeceğini de ifade etmiştir; “ ... Türkiye’deki hazırlık soruşturmasının, yeryüzünde bir başka örneği kalmamıştır ... Kamu adına kolluk görevlisinin eli, yurttaşın omuzuna değdiği andan başlayarak, tüm savunma yöntemleri işletilmelidir. Kişi, sorgusundan önce yakınları ve avukatı ile görüşebilmelidir. Avukat edinme olanağından yoksun bulunuyorsa, bu gereksinimi karşılamak, onu, özgürlüğünden yoksun kılan kamunun görevi olmalıdır. Avukat, bütün sorgulama aşamalarında sanığın yanında bulunabilmelidir. Bu koşullarda alınmayan anlatımlar ve hukuka aykırı yollardan edinilen kanıtlar, mahkemelerce geçersiz sayılmalıdır. Bu önlemler alınırsa, suçu kabul ettirmek için, gözaltındaki sanığa yönelen baskılar, özendirici olmaktadır çıkacaktır.” diyen Güney Dinç’in haklılığı ve bu doğrultuda verdiği mücadeleler sonucunda tam olarak gerçekleşmese de mevzuat büyük ölçüde değişmiş, avukatın soruşturmanın başından itibaren hukuki yar-

⁸ Dinç,GÜNEY,Peçeli Adalet,Boyut Yay.,1988, sh.44-45

⁹ Dinç,GÜNEY, Suçlamayla Birlikte, Cumhuriyet Gazetesi, 5.4.1983

dımda bulunabilmesi sağlanmış, işkence ve kötü muamelede gözle görülür azalma sağlanabilmiştir. Yine Güney Dinç'in "silahların eşitliği" konusundaki yazıları ve çalışmaları da mevzuat ve uygulama açısından olumlu gelişmelere sebep olmuştur.¹⁰

Güney Dinç, ülkemizde çok uzun yıllardan beri avukatlar ve barolarımız için önemli bir sorun olan ve hala çözülemeyen "yabancı hukuk büroları" konusuna da değinip (yazıda Amerikan Merkezi İstihbarat Örgütü CIA'nın ABD avukatlarına çağrısını da yayınlayarak) kamuoyunun bilgilendirilmesini -sorunun başladığı yıllarda, sağlayıp, bu büroların 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine aykırı olarak çalıştıklarını ve ülkemiz avukatlarından daha geniş bir çalışma alanına sahip olduklarını belirtmiştir.¹¹

Sonuç olarak Güney Dinç, avukatlık mesleğinin tüm aşamalarında, baro başkanlığı ve TBB Yönetim Kurulu Üyeliği, TBB İnsan Hakları Merkezi Yürütme ve Bilim Danışma Kurulu Üyelikleri, vd. görevlerinde iken avukatlık mesleği ve barolar hakkındaki görüşlerinin fikri takibini yapmış ve süreç içinde uygulama ve mevzuat değişimlerine büyük ölçüde katkıda bulunmuştur.

Güney Dinç, avukatlık mesleğinin ve baroların hemen tüm sorunları ile ilgilenip tespit, değerlendirme ve çözümler üretmiştir. Bu yazıda (biyografide) bunların tamamından söz etmek fiilen mümkün olmadığından ancak bazılarını örneklendirebiliyoruz.

Aydınlar Dilekçesi¹²

Aydınlar Dilekçesi, 12 Eylül döneminin kalıcı ve kapsamlı yapılanmaları ve uygulamalarla tartışmasız yerleşik düzene dönüşmesinden kaynaklanan çok boyutlu ve yoğun toplumsal sorunları seslendiren de-

¹⁰ Dinç, GÜNEY, TBB Dergisi 2005

¹¹ Dinç, GÜNEY, Bilim ve Sanat Aylık Kültür Dergisi, sayı 69, yıl 1986.

¹² Konu hakkında ayrıntılı bilgi ve belgeler için bkz: Aydınlar Dilekçesi Davası, Adam Yayınevi, 1986

mokratik tepki eylemidir. Bu niteliği ve işlevi yönünden Dilekçe, kuşku ve baskının yaygınlığı nedeniyle basının, üniversitelerin, sendikaların ve sivil toplum örgütlerinin suskun ve sinmiş olduğu, siyasal iktidar dayatmalarının toplumun her kesiminde katlanılıp kabullendiği bir zaman kesitindeki sorunları “Türkiye’de Demokratik Düzene İlişkin Gözlem ve İstemler” başlığı altında 5 Mart 1984 tarihli 1300 imzalı bir metindir. Bu metin Cumhurbaşkanlığı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı’na 15 Mayıs 1984 günü sunulmuştur. İki gün sonrasında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı’nın emriyle soruşturma süreci başlatılmıştır. Bu aşamada henüz ifadelerin alınması devam ederken iktidara yakın yayın organlarının da konuyu 12 Eylül öncesine dönme eğilimli sözde aydınların girişimi olarak değerlendiren yazılarla eş zamanlı ve eş anlamlı nitelik taşıyan Kenan Evren’in konuşmaları yer almıştır. Evren’in mayıs ayı sonlarında Manisa konuşmasında Dilekçe’yi “çatlak ses”, imza sahiplerini “iç düşman” ve Vahdettin gibi aydın sıfatlı vatan haini ilan ederek “Kefil olduğum Anayasa’nın orasından burasından delik açtırmam” sözleri, kurulan düzeni sürdürme kararlılığı göstermektedir.

Savcılığın iddianamesi, Dilekçe metninin ve hazırlanış biçiminin Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı’nın 3 numaralı bildiri ile yasaklanmış olan siyasal amaçlı afiş, pankart, el ilanı ve benzeri metinleri asmak, çoğaltmak, yaymak ve dağıtmak eylemlerini yasaklamasına aykırı olarak bildiri hazırlanıp dağıtıldığına ilişkin suçlama üzerine kurulmuştur. Sanıklar ve avukatlar söz konusu eylemin bildiri yayınlamak değil, toplu dilekçe vermekten ibaret olduğunu ve Sıkıyönetim bildirisiyle bu anayasal hakkın herhangi bir kısıtlamaya bağlanmadığını belirterek aydın olmanın sorumluluğu gereği inisiyatif üstlenip bu haklarını kullanarak ortak dilekçelerini ilgili makamlara verdiklerini vurgulayan savunmalar yapmışlardır. Sonuçta, Ankara 1 Numaralı Askeri Mahkemesi Şubat 1986 tarihinde “sanıkların eylemlerini bildiri olarak tasvip etmenin mümkün olmadığı gibi dava konusu dilekçe metninde Anayasa’nın tanıdığı hür demokratik düzeni, temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik şiddet eylemlerini teşvik edici bir husus da mevcut değildir” içerikli bir gerekçeyle tüm sanıkların beraatine karar vermiştir. Bunun yanında, Aydınlar Dilekçesi içeriği, sanıkların duruş ve savunmaları ile verilen ka-

rar açısından ciddi bir açılım ve tartışma ortamı yaratarak demokrasiye dönüş yolunda önemli sonuçlara ulaşmıştır.

Güney DİNÇ, bu süreci oluşturan görüşe varlık kazandıran, toplantı ve hazırlıklara katılan, metnin İzmir ve çevresindeki kişilerin bilgisine sunan hukuk ve demokrasi adamı olarak etkin bir rol üstlenmiş kişilerden biridir. Demokrasi ve insan haklarına dönüş yolunda bir toplumsal uyanış ivmesi yaratan bu yasal eylemle birlikte Güney Dinç'in yayın yoluyla kitlelere ulaşma fikrini hayata geçirme kararına vardığını söyleyebiliriz.

TBB Yönetim Kurulu Üyeliği

1984-1989 yılları arasında da Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu üyeliğinde bulundu. 1983 yılından itibaren, darbe yönetiminden demokratik hukuk düzenine geçişi amaçlayan Anayasa ve Demokrasi Kurultayları gibi bir dizi etkinliğe katıldı.

Politik Göçmenler

12 Eylül sonrası çeşitli biçimlerde yurtdışına çıkan ya da öncesinde çıkıp 12 Eylül de orada bulunan ve dönmekte tereddüt edip orada kalanlar -ki birçoğu bir süre sonra T.C Hükümetince vatandaşlıktan çıkarılmışlardır- politik göçmenlerdir.

Güney Dinç, 12 Eylül'den söz ederken kullandığı, "...kim nerede olursa olsun düşünen insanların tümü, az ya da çok, bu karabasandan paylarını aldılar." derken politik göçmenler de bu insanların içindedir.¹³ 12 Eylül dönemi sonrasında Özal döneminde bu politik göçmenlerin yurda dönebilecekleri söylenmiş, buna karşın yurda dönenlerden bir bölümünün vatandaşlıktan çıkarıldıkları gerekçesiyle ülkeye alınmamışlardır. Güney Dinç, bu işlemleri hukuka aykırı bir olarak değerlendirmiş ve konuyla ilgili tüm kitap, makale, söyleşi ve etkinliklerde bu durumu

¹³ Dinç GÜNEY, Cumhuriyet Gazetesi, 19.12.1988

dile getirerek bu kişilerin özgürce, güvenle yurda dönmelerinin sağlanmasının gerekliliğine işaret etmiştir.¹⁴

Af

Güney Dinç, yazılarında 12 Eylül'ün tortularının, toplumda açtığı yaraların ancak bir genel af'a giderilebileceğini¹⁵, böyle bir affın topluma kazandıracığı yararların, affın kapsamı ile doğrudan bağlantılı olduğunu, siyasal ve olağan suç ayırımı gözetmeden tüm suçları kapsayacak bir düzenlemenin, en doğru ve gerekli çözüm¹⁶ olduğunu belirtmiş, genel af konusunun fikri takibini yapmış, hukuksal çerçevede yol gösterici nitelikte çalışmalarında bulunmuştur¹⁷

Güvenlik Soruşturması ve Fişleme

Güney Dinç, bugün dahi temel hak ve özgürlükler açısından sorun olma özelliğini koruyan, özellikle 12 Eylül döneminde yoğunlaşan ve sonra da kurumlaşma eğilimi gösteren, "Güvenlik soruşturması ve fişleme" ile ilgili olarak yazılarında ve çeşitli etkinliklerde yaptığı konuşmalarda bu konuya dikkat çekmiştir.

Kişinin kendine özgü özel yaşamla gizli yaşam alanlarının dış dünyaya kapalı ve korunaklı olması, uluslararası hukuk ve ulusal hukuk tarafından güvenceye bağlanmış insan haklarından birisidir. Güvenlik soruşturması, bulanık ve belirsiz nedenlerle nesnel ölçülerden uzak olarak kişinin bilgisi olmaksızın hukuksal güvencelerden yoksun bırakılmasına ilişkin idari işlemdir. Fişleme ise, yetkilendirilmiş idarelerce kişinin kendine özgü yaşam alanındaki bilgilerin derlenip değerlendirilmesine dayalı kategorilere yerleştirilmesidir.

¹⁴ Dinç GÜNEY, Cumhuriyet Gazetesi 1991

¹⁵ Dinç GÜNEY, Cumhuriyet Gazetesi, 2.7.1991

¹⁶ Dinç GÜNEY, Gün Dergisi, 1985

¹⁷ Dinç GÜNEY,, Güneş Gazetesi, 1985-

Güney Dinç, güvenlik soruşturması ve fişleme ile ilgili mevzuat ve uygulamaların Türkiye'nin Anayasal düzeni ile çeliştiğini; Anayasa'nın 6 ve 38. maddelerine ve aynı zamanda Avrupa Konseyi'ne üye olmamız ve AİHS'ni imzalamamız nedeniyle Sözleşmenin 6/2 ve 8. maddelerine de aykırı olduğunu¹⁸; 12 Eylül dönemindeki 1402'lik olarak adlandırılan, bilim adamlarının üniversitelerdeki ve kamu görevlilerinin de kamu kurumlarındaki görevlerinden çıkarılmasının bu uygulamalar sonucu gerçekleştiğini¹⁹ belirtmiştir. Bu sorunun hukuk devleti kuralları içerisinde, Adli Sicil Kanunu ve Adli Sicil Teşkilatı'nın teknik olarak geliştirilip güçlendirilmesi ile çözümlenmesi²⁰ gerektiği uyarısında bulunmuştur. Güney Dinç bu uygulamalar sonucu mağdur olan çok sayıda yurttaşın davalarını da üstlenerek hukuk mücadelesi vermiştir.

1402'likler Sorunu

Bu süreç, 12 Eylül'ün birinci haftasında 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, sıkıyönetim komutanlıklarınca görevde kalması sakıncalı görülen kamu personelinin, ilgili idareye bildirilmesi üzerine, derhal görevden alınmasını öngören düzenleme uyarınca, üniversite ve kamu idarelerinden yetkin insan gücünün yargıya başvurma hakkından yoksun kılınarak dışlanması sürecidir.²¹ Sıkıyönetim Yasası'nın, "... bu şekilde görevlerine son verilenler bir daha kamu hizmetinde çalışamazlar." hükmü gereğince de bu kişiler ömür boyu kamu görevinden mahrum bırakılmış olmaktadır.

Güney Dinç, bu uygulamaların hem iç hukuk mevzuatımıza ve hem de iç hukukun bir parçası yaptığımız AİHS'ne aykırı olduğunu belirtmiş, sıkıyönetimin kaldırıldığı illerde sıkıyönetim önlemlerinin de kendiliğinden sona ermiş olduğunu, 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'nın sıkıyönetim sonrasında hukuki ilişkilerini düzenleyemeyeceğini, Türkiye'nin 1982 Anayasa oylaması ve 1983 Milletvekili Genel Seçimleri'nden son-

¹⁸ Dinç, GÜNEY, Cumhuriyet Gazetesi, 30.9.1986

¹⁹ Dinç, GÜNEY, Güneş Gazetesi, 18.12.1990

²⁰ Dinç, GÜNEY, Cumhuriyet Gazetesi 20.8.1985

²¹ Dinç GÜNEY, YÖK Çıkmazı, Bilim ve Sanat, 1986

ra Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne gönderdiği bir yazı ile “olağan koşullara döndüğünün bildirildiğini, bu durumda, Sıkıyönetim Yasası'nın “...bir daha kamu hizmetinde çalışamazlar.” cümlesini olağan koşullara taşımanın çözümsüzlüğü kurumlaştırmak olacağını ve bunun yargısız cezalandırma olacağını belirtmiştir²²

Yükseköğretim Kanunu (YÖK)

12 Eylül sonrasının ürünlerinden olan Yükseköğretim Yasası (YÖK)i Güney Dinç'in deyimi ile Türkiye'nin ulaştığı özgür düşünce düzeyinin gerisinde kalmakta idi. Başboşluk Olarak nitelendirilen üniversite özerkliği kaldırılmış, yerine buyurucu yetkilerle güçlendirilen kişi ve kurulların sınırsız egemenliği getirilmişti. Bu yasaya dayanılarak çok sayıda akademisyen mağdur edildi. YÖK uygulamalarının yalnızca bir bölgedeki sonuçları Güney Dinç'in kaleme aldığı, “YÖK Çıkmazı - Yükseköğretim Davaları” adlı kitabındadır. Kitap, kitaplar bölümünde tanıtılmıştır.

Tüketicinin Korunması

Tüketicinin korunması kavramının, hukuksal bir deyim olarak henüz yeterince bilinmediği dönemde, İzmir Barosu, 5 Nisan 1977 Avukatlar Günü toplantısında, bu konuyu hukukçuların ve kamuoyunun tartışmasına açmıştır.

Anayasa tasarısının hazırlandığı günlerde, Danışma Meclisi Başkanlığı'na sunulacak Türkiye Barolar Birliği görüşünün oluşumuna katkıda bulunmak amacıyla 1982 yılı Ocak ayında açıklanan İzmir Barosu Yönetim Kurulu raporunda; “Ülkemizde özellikle korunması gereken bir kesim, tüketicilerdir. Yasalarımızdaki yetersiz kurullarla, dağınık durumdaki tüketicilerin, güçlü üreticiler karşısında, hem nitelik, hem de nicelik bakımından korunmalarına olanak yoktur. Bu nedenle, tüketicileri korumaya yönelik oluşumlara ve yeni güvencelere Anayasa'da yer verilmesi” önerilmekteydi.

²² Dinç, GÜNEY, Yeni Gündem Dergisi 1986

İzmir Barosu'nun Danışma Meclisi'nden geçen Anayasa tasarısı hakkında, 2-3 Ekim 1982 tarihlerinde Ankara'da toplanan Türkiye Barolar Birliği 6. Olağanüstü Genel Kurulu'na sunulan "Anayasa Tasarısı Hakkındaki Görüş ve Öneriler" başlıklı raporunda tüketicilere örgütlenme olanağının daha açık biçimde sağlanmamış olmasına önemli bir eksiklik olarak değiniliyordu.²³

Güney Dinç yazılarında, salt kamu denetimine dayanan önlemlerin, sunum ve istem koşullarından oluşan ekonomik yaşamı yönlendirmeye yetmeyeceğini; üretimin kaynakta denetimi başarılı bir uygulamaya kavuşturulsa bile, sorunların çözümünde başlı başına yeterli olmayacağını; tüketici yönünden, karmaşık düğümleri yalınlaştıracak somut yöntemler gerektiğini belirtmiştir.

Güney Dinç'e göre tüketicinin bireysel zararının giderilmesi için, yargı dışı çözümler düşünülmemeli, erkler ayrılığı ilkesini bozacak girişimlerde bulunulmamalıdır. Ancak günümüzdeki yargısal yöntemlerle bu tür işlerin üstesinden gelinemeyeceği de ortadadır. Başvuruların sözlü yapılabilirdiği, harçsız, pulsuz, bilirkişi ücreti, keşif gideri ödenmeyen, bir günde ya da en çok bir haftada uyuşmazlıkları sonuçlandıran, uzmanlık mahkemeleri (Tüketici Mahkemeleri) oluşturulmalıdır.²⁴

"Ekonomik yetersizlikler aşılmadıkça, yargının etkinliğini geciktiren nicel ve nitel engeller giderilmedikçe, daha önemlisi İNSAN'ın nesnel, düşünsel ve onursal varlığının önemi bütün toplum kesimlerince kavranmadıkça, tüketicinin rahat soluk alabilmesi çok güçtür."²⁵

Tüketicilerin Korunması konusu ile ilgili yapılan bu ve bunun gibi çalışmalar, 1995 yılında çıkarılıp yürürlüğe giren 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile sonuçlanmış, bu kanun hükümlerinde yer alan Tüketici Mahkemeleri de daha sonra süreç içinde kurulabilmiştir.

²³ İzmir Barosu Dergisi Ekim/1982 sayısı

²⁴ Dinç GÜNEY "Tüketici Mahkemeleri" İzmir Barosu Dergisi Haziran 1983 sayı 4

²⁵ Dinç Güney "Tüketici Sorunları üzerine", Cumhuriyet Gazetesi, 21 Haziran 1983

Çocuk Mahkemeleri

Güney Dinç'in insanı merkeze alan, insan onurunu en üst değer olarak kabul eden yaklaşımının içinde çocuklara apayrı bir önem ve yer vermesi doğaldır. Bunun hukukta ve yargı pratiğinde yansımaları da elbette çocuklar için korunmalı bir hukuk ve yargı sistemini savunmak olmuştur.

Güney Dinç, "... Çocuk suçlarındaki dönemsel ve ülkesel artışlar, olayların, kapitalist ekonomiyle bütünleşen toplum yapısıyla doğrudan bağlantılı olduğunu gösteriyor. Kapitalizmin yarattığı bencil ve girişimci kişilik, uyguladığı yöntemlerle değil, ulaştığı sonuçlarla değerlendiriliyor. Toplumsal saygınlığın yolunu açan başarının ölçüsü, edinilen servet birikiminde somutlaşıyor. "Başarılı" ve "başarısız" insanlar arasında oluşan uçurumlar, genç kuşaklara doğru inildikçe daha da keskinleşiyor. Bütün sorun, bu yapıya ters düşmeden oyunun kurallarına uyabilmekte. Çocuklar ve gençler böylesi deneyimlerden, büyük yaralarla çıkıyorlar. Gelişme yolları tıkalı, umutsuz bir kesim oluşturuyorlar. İşte o zaman, çocuk yargısı, kapitalizmin hemen ardından, özgün bir kurum olarak, çağımızın gündemine yerleşiyor..." tespiti ile çocuk yargısı ve Çocuk Mahkemeleri ile sosyal ve ekonomik sistem arasında bağ kurmaktadır.

Güney Dinç yazılarında, günümüzde, cezalandırmanın amacının, "suçluyu, beden ve ruh sağlığı bozulmadan insancillaştırarak, üyesi olduğu topluma yeniden kazandırmak" olarak özetlenebileceğini ifade ederek, cezaların insancillığı anlayışının, "insana göre" ve giderek, "çocuğa göre" yargılama yöntemlerinin saptanması gerektiğini, çocuk suçlarıyla ilgili olarak, "cezalandırma"nın, ikincil düzeyde kalması gerektiğini, suçla yönelen çocuğun gözetilip denetlenmesinin, kimsesiz çocukların bakım ve koruma altına alınmasının, bedensel ve düşünsel özürlülerin sağaltımının birincil düzeye çıktığını ve bunun da, çocuk mahkemelerinin yaslandığı temelin, böylesine geniş kapsamlı bir kurumlaşmayı zorunlu kıldığını, Çocuk Mahkemelerinin, suçu önleyici eğitici ve genç sanıkları topluma kazandırıcı yönüyle son derece önemli yargısal kuruluşlar olacağına inanmaktadır.

Güney Dinç, yasa ile ilgili değerlendirmelerinde, 2253 Sayılı Çocuk Mahkemeleri'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun'un 1979 yılında çıkmasına karşın yürürlüğe girip uygulamaya başlanmadan 1981 yılında önemli değişimler geçirdiğini ve yürürlüğün 1 Haziran 1982 'ye bırakıldığını, "yasası var kendisi yok" çocuk mahkemelerinin kuruluşunun, üçüncü kez, hem de 1992'ye kadar ertelenmiş olmasının, 1 Haziranların Türkiye'de gerçekleşmeyen çocuk mahkemelerinin buruk yıldönümü olacağını söyleyerek umut kırıklığını dile getirmiştir.²⁶

Karşılıksız Çekle ilgili Anayasa'ya Aykırılık İddiası

"İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi'nin (AİHS) eki olan 4 Numaralı Protokol, 26.2.1994 günlü ve 2161 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan 3975 Sayılı Yasa ile onaylanmış ve yayın tarihinde yürürlüğe girmiştir.

4 Numaralı Protokol'un "borç nedeniyle hapis cezası yasağı" başlıklı 1. maddesinde "Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirmemiş olmasından dolayı özgürlüğünden yoksun bırakılamaz" denilmiştir. Bu kural, Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülemeyecek katılımda bir yasa hükmündedir.

3167 Sayılı Yasa'nın 16. maddesi ise, özel hukuka ilişkin para ödeme yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişilere hapis cezası verilmesini öngörmektedir. Bu durum 4 Numaralı Protokol'un "1. maddesi ile çelişmektedir. Anayasa'nın 90. maddesi karşısında, 3167 Sayılı Yasa ikincil durumda kalmaktadır.

Çekin karşılıksız çıkması halinde keşidecinin hapisle cezalandırılmasını düzenleyen 3167 Sayılı Yasa'nın 16. maddesinin, "Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz, kimse, insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz" şeklindeki Anayasa'nın 17.

²⁶ Dinç, GÜNEY, Yeni Düşün Dergisi, Ekim 1987, Cumhuriyet Gazetesi, 31.4.1982,

maddesine; “Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir” şeklindeki Anayasa’nın 19. maddesine; “temel hak ve özgürlüklerin tümü için geçerli olduğu” belirtilen kısıtlama nedenlerinin, “demokratik toplum düzeninin, gereklerine aykırı olamayacağını ve öngördükleri amaç dışında kullanamayacağını” düzenleyen Anayasa’nın 13. maddesine aykırı olduğu yönünde iddia ve açıklamaları içeren ve Güney Dinç tarafından hazırlanan dilekçe, yargılamanın yapıldığı tarihte karşılıksız çek suçlarına bakmakta olan asliye ceza mahkemelerinin neredeyse tamamına verildi. Ancak uluslararası sözleşmelerin, insan haklarına ilişkin kuralların uygulanması konusunda yeterince bilgi ve deneyim sahibi olmayan, hukuku sadece “düzen fonksiyonu” yönü ile uygulamaya şartlanmış, düzeni de devletin koyduğu kurallar olarak anlayan savcı ve hakimlerin böyle bir Anayasa’ya aykırılık iddiasını kavramaları ve ciddi bulmaları pek mümkün olmadığından Anayasa’ya aykırılık iddiası reddedildi.

Bu ret kararlarından bir süre sonra 6273 Sayılı Yasa ile karşılıksız çek suç olmaktan çıkarılmıştır.

Fiilin, Türk Ceza Kanunu’ndaki dolandırıcılık suçunu oluşturması şeklindeki Yargıtay uygulamasından, hapis cezasına, suç olmaktan çıkartılıp yeniden para cezası gerektiren suç olarak düzenlenmesi arasında gidip gelen TCK, 3167, 4814, 5941, 6273, 6728 sayılı yasalarla getirilen düzenlemeler de, yapılan “Anayasa’ya aykırılık iddiası”nın ne kadar önemli ve ciddi olduğunu göstermektedir.

“Emek Ödülü”

1998 yılında Çağdaş Hukukçular Derneği Güney Dinç’e “ Çağdaş Hukuk Mücadelesinde Emek Ödülü” verdi ve Çağdaş Hukuk Dergisi’nin 1998/3 sayısı Güney Dinç Özel Sayısı olarak yayınlandı. Bu Ödül bir yıl içerisindeki başarı için değil tüm yaşam boyu verilen emeğin karşılığıdır.

Yargı Reformu Sempozyumu İzmir-2000²⁷

Güney Dinç'in bu sempozyumda sempozyumu hazırlayan Yürütme Kurulu'nda kurul üyesi olarak yer almış ve Prof. Dr. Yahya Zabunoğlu'nun sunduğu "Adil Yargılanma Hakkı ve İdari Yargı", Prof. Dr. Ülkü Azrak'ın sunduğu "İptal Davalarında Meslek Kuruluşlarının Dava Açma Yeteneği" ve Prof.Dr. İl Han Özay'ın sunduğu "İdari Yargıda Olmayan Kişileri (Yakından) Etkileyen Kararlar" konularının tartışıldığı 7. oturumda "Oturum Başkanlığı" görevini üstlenmiştir.

İzmir Barosu tarafından düzenlenen sempozyum 4 gün sürmüştür ve toplam 14 oturumda çok değerli ve yetkin hukukçular tarafından ülkemizin yargı ve hukuk sorunları tartışılmıştır. Yargının Hızlandırılması, İstinaf Mahkemeleri, Bilirkişilik, Yargıç Etiği, Sözleşme Özgürlüğü ve Tahkim, Adil Yargılanma Hakkı, Yargının Yapısal Sorunları, İptal Davaları, Ceza Adaleti, Özel Soruşturma Kuralları, Memur ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanma Usulleri, Medeni Usul Hukukunda Aleniyet, Yargı Medya İlişkisi, Bilimsel Deliller ve Delil Yasakları, Organize Suç, Suç Kolluğu, Tutuklama ve Yakalama, Savunma Hakkı, Mağdur Hakları, Cezaların İnfazı gibi önemli hukuk ve yargı sorunları tartışılmıştır.

Güney Dinç'in yargı- yargı bağımsızlığı-yargının sorunları üzerine değişik tarihlerde yazmış olduğu çok sayıda makale ve yazısı bulunmaktadır olup bazıları aşağıda dip not olarak belirtilmiştir²⁸

²⁷ İzmir Barosu Yay. Birinci Baskı Ekim 2000)

²⁸ Yargı Eliyle Savaşmak: 14.7.2012 Cumhuriyet Gazetesi
Yargı Bağımsızlığı Yeniden Kazanılmalıdır: 3.7.2011 Cumhuriyet Gazetesi
Kimliksiz Tanıklarla Adaletin Yok Edilmesi 2008: 19.7.2008 Cumhuriyet Gazetesi
Özel Şeriat Mahkemeleri mi Geliyor?: 19.9.2008 Cumhuriyet Gazetesi
DGM'lerde Yargılamalar: 30.6.1998 Cumhuriyet Gazetesi
Yargı Özelleştirilemez: 13.7.1987 Cumhuriyet Gazetesi
Ceza Yargısında Olumsuz Gelişmeler: 9.5.1985 Cumhuriyet Gazetesi
Yargının Güncel Sorunları: İnfaz Dergisi sayı 50, 1983
Adalet Yılı Başlarken: 4.9.1983 Cumhuriyet Gazetesi
Yargının Sorunları, 5 Nisan Avukatlar Günü: Ege Magazin 9.4.1982

IV- GÜNEY DİNÇ ve İNSAN HAKLARI

Türkiye’de İnsan Hakları Süreci

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Konseyi üyesi devletlerin dışişleri bakanları tarafından Roma’da, 4 Kasım 1950 tarihinde imzalanmış ve 3 Eylül 1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Sözleşme’yi 4 Kasım 1950 tarihinde imzalamış, 10 Mart 1954 tarih ve 6366 sayılı Onay Kanunu, 19 Mart 1954 tarih ve 8662 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti AİHM’e bireysel başvuru yolunu 1987’de, AİHM’in zorunlu yargılama yetkisini ise 1990’da kabul etti.

3842 sayılı Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu (CMUK) değişikliklerinin 1992 yılında yürürlüğe girmesiyle, 18 yaşından küçük şüpheli/zanlı/sanıklar için ve aklen malul, sağır dilsiz, kendini savunamayacak durumda bulunan kişiler için zorunlu müdafilik sistemi getirildi. 3842 sayılı yasanın 137. maddesi gereğince de barolara bu konuda yükümlülük verildi. Karakolda, savcılıkta ya da duruşma aşamasında olan diğer şüpheli/zanlı ve sanıklar için de istenildiği taktirde baroların, hukuki yardımda bulunmak üzere ücreti hazine tarafından ödenecek olan bir avukatın tayini hüküm altına alınarak İnsan Hakları alanında özellikle AİHS nin 6 ncı maddesi çerçevesinde önemli bir uygulama yaşama geçirildi. Yine 3713 sayılı TMK ile 141,142 ve 163. maddeler kaldırıldı.

2001 yılından bu yana hayata geçirilen çok sayıda yasal ve Anayasal düzenlemeyle yasal mevzuatımız, insan haklarına ilişkin temel hak ve özgürlüklerin güçlendirilmesi doğrultusunda, en azından mevzuat açısından kısmi de olsa iyileştirmeler yapıldı. Ancak, insan hakları alanında olumlu olarak değerlendirilebilecek normatif düzenlemelerde, konjonktüre bağlı olarak geriye dönüşler de yaşanmış, uygulamada da mevzuatla paralellik sağlanmayınca kalıcı bir istikrar gerçekleşmemiştir. *“1998 yılında AİHM’nde sonuçlanan TBKP ve İNCAL davaları nedeniyle, başta Anayasa olmak üzere daha birçok yasanın yeniden değiştirilmesi ge-*

rekiyor. Ancak Türkiye’de yalnız politikacıların, kamu yöneticilerinin değil, sonradan kendilerini insan hakları uzmanı ilan eden hukuk kuramcılarının bile, bu sürecin ulusal hukuk üzerindeki etki ve sonuçlarını doğru değerlendirebildikleri kanısında değilim. Bu alanda da, **yaratıcı girişimleriyle başı çekenler, avukatlardır.** Çelişkili söylemlerle konuları yozlaştırmak isteyenlere ulusal üstü hukukun önemini anlatmak, yine bizlere düşüyor...”²⁹ şeklinde aktardığı düşüncesi kendi duruşunun ve tavrının dayanağını açıklarken, meslektaşlarına da yol göstermiştir.

Güney Dinç, içlerinde Ekrem Akurgal, Bülent Tanör ve İoanna Kuçuradi gibi çok sayıda bilim, sanat, hukuk, basın, yayın, sendika vd. çevrelerinden gelen aydınların olduğu, insan hakları alanında, bireylerde ve toplumda insan hakları bilinç ve kültürünün yerleştirilmesi amacıyla bilimsel ve kalıcı çalışmalar yapacak bir sivil toplum örgütü olarak 1999 yılında kurulan Türkiye İnsan Hakları Kurumu Vakfı (TİHAK) ın kurucuları arasında yer aldı.

Türkiye Barolar Birliği’nce 2002 yılında kurulan Türkiye Barolar Birliği İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi’nde, kurulduğu andan itibaren “Bilim Danışma Kurulu” ve “Yürütme Kurulu” üyeliklerinde bulunan Güney Dinç, bu görevlerini, son dönemlerindeki ağır sağlık sorunlarına rağmen sürdürmüş ve TBB’nin 2013 yılındaki genel kuruluna kadar bu görevlerine devam etmiştir.

Güney Dinç, Türk Hukuk Kurumu’nun da üyesidir.

2004 yılında Anayasa’nın 90. maddesine getirilen değişiklikle; *“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.”* şeklinde bir hüküm eklenmiştir

Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuru yolu ise 23 Eylül 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Anayasa Mahkemesi’ne başvuru olanağı, uygulama bağlamında, AİHM’ne başvuruyu geciktirme ve yürütme

²⁹ 1998 yılında Çağdaş Hukuk Dergisi’nde kendisi ile yapılan röportaj.

gücüne zaman kazandırma yolunu sağladığı yönünde görüşler de azımsanmayacak ölçüdedir. Kabul edilebilirlik şartlarının ağırlığı, bekleyen başvuruların fazlalığı ve gerekse 1 Ocak 2019'da yürürlüğe giren uygulama ile başvurunun şekil açısından da olsa zorlaştırılması bu görüşlere haklılık kazandırmaktadır.

Gerek Anayasa'da, gerekse yasalarda yapılan söz konusu değişikliklerin gerçekleştirilmesinde, ülkede verilen temel insan hakları ve özgürlükleri üzerinde yükselecek bir demokrasi ve hukuk devleti mücadelesinde yer alan birçok hukukçu, akademisyen, siyasetçi ve aydın içinde Güney Dinç'in önemli bir yeri ve rolü bulunmaktadır. Güney Dinç'in yazdığı kitap, makale ve çeşitli etkinliklerdeki konuşmaları ile birlikte AİHM'ne yaptığı başvuruların sonucunda AİHM tarafından verilen ihlal kararları, bu değişikliklerin gerçekleştirilmesinde önemli rol oynamıştır.

Güney Dinç'in insan haklarına ilişkin kitapları;

İnsan Haklarına Uzanmak (1986), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Göre İnanç, Anlatım ve Örgütlenme Özgürlüğü (2005), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Göre Adil Yargılanma Hakkı (2006), Sorularla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (2006), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ve Malvarlığı Hakları (2007), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Göre Çevre Ve İnsan (2008) ³⁰

Güney Dinç'in insan haklarına ilişkin sempozyum, panel bildirileri;

Avukatlık Mesleği ve İnsan Hakları (Sempozyum-Bildiri-1995), Yargı Reformu Sempozyumu (Oturma Başkanlığı-2000), Anlatım ve Örgütlenme Özgürlüğü Alanında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye (Sempozyum-2001), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Savunma Ve Hak Arama Sürecinde Silahların Eşitliği (Sempozyum-2003), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarının Türkiye'nin Anlatım ve Örgütlenme Özgürlükleri Üzerine Etkileri

³⁰ Kitaplar bölümünde kitapların ayrıntılı tanımları bulunmaktadır.

(Sempozyum-2003), Özel Hayatın ve Aile Hayatının Korunması (Konferans-2006), Çevre Sorunları İçerikli Yargı Kararları Ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Toplantı-2008), Uluslararası Belgeler Bağlamında Özel Yaşamın Korunması (Panel-2008) ³¹

Güney Dinç'in insan hakları konusuna özgü makaleleri, biyografi sonundaki listededir.

Güney Dinç'in Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) Vekil (Temsilci) Olarak Başvurusunu Yaptığı, Avukatlığını Üstlendiği Bazı Önemli Davalar ve Karar Özetleri:

a) Türkiye Birleşik Komünist Partisi Ve Diğerleri/Türkiye Davası

(Başvuru No: 133/ 1996/752/ 951), Karar 30 Ocak 1998.

İlk başvuru, Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP), Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmış olan bir siyasi partiydi. Nihat Sargın ve Nabi Yağcı, ikinci ve üçüncü başvuru, sırasıyla TBKP'nin Genel Başkan ve Genel Sekreteri olan kişilerdi. TBKP 4 Haziran 1990 tarihinde kuruluş dilekçesini vermiş ve on gün sonra 14 Haziran 1990 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, bu partinin kapatılması için Anayasa Mahkemesi'nde dava açmıştı. Başsavcılık iddianamesinde partiyi, Anayasa'ya ve Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olarak sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü kurmak, adında «komünist» kelimesini bulundurmamak, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı amaçlayan faaliyetlerde bulunmak ve daha önce kapatılmış bir siyasi partinin devamı olduğunu ilan etmekle itham etti. Anayasa Mahkemesi 16 Temmuz 1991 tarihinde TBKP'nin kapatılmasına karar verdi ve sonuç olarak, partinin kurucuları ve yöneticileri diğer siyasi örgütlerde benzeri görevler almaktan men edildi.

Kapatılmaya karşı AİHM'ne yapılan başvuruda, başvuru, "... başvurunun dayandığı olayların... Sözleşmenin 11. ve 1 No'lu protokolün 1 ve 3. maddelerinin ihlali sonucunu doğurduğunun." tespitini talep etmişlerdir.

³¹ Sempozyum ve paneller bölümünde bildiriler hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir

AİHM’nce (Divan), “Daha faaliyetlerine bile başlamadan önce verilen ve yöneticileri için siyasal sorumluluk alma yasağı getiren; TBKP’nin derhal ve nihai olarak kapatılması gibi radikal bir tedbir, hedeflenen amaca göre orantısızdır ve demokratik bir toplumda gerekli değildir. Sonuç olarak bu tedbir sözleşmenin 11. maddesini ihlal etmiştir.” diyerek bu nedenlerle sözleşmenin 11. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

b) Sargın-Yağcı/Türkiye Davası

Türkiye İşçi Partisi’nin Genel Sekreteri olan Sargın ve Türkiye Komünist Partisi’nin Genel Sekreteri olan Yağcı, havaalanında gözaltına alınmışlar, 5 Aralık günü de Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi’nce (ADGM) –sorguyu müteakiben- TCK’nun 141, 142/1-2 ve 6, 156, 159, 311 ve 312. maddeleri ile suçlanarak delillerin kuvvetli olması gerekçesiyle tutuklanmışlardır. Mahkeme, sanık müdafilerinin sanıkların salıverilmesi istemlerini her defasında “suçun niteliği, dosya delil durumu” gerekçe göstererek reddetmiş ve sanıkların tutukluluk hallerinin devamına karar vermiştir. 4 Mayıs 1990 tarihinde Sargın ve Yağcı, “ülkeyi terk etmemek” koşulu ile salıverilmişlerdir. DGM bu kararı verirken, kanunlarda yapılması beklenen bazı değişiklikleri gerekçe olarak belirtmiştir.

9 Ekim 1991 tarihli duruşmada ADGM, Sargın ve Yağcı’yı TCK 141 ve 142. maddeler ile ilgili suçlardan, TCK’nun 141 ve 142. maddeleri yürürlükten kaldırıldığı için ve yine TCK’nun 311 ve 312. maddelerine ilişkin suçlardan da beraatlerine karar vermiştir. Diğer suçlardan da, Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi 9 Temmuz 1992 tarihli kararı ile Sargın ve Yağcı hakkında beraat kararı vermiştir.

AİHM, “delillerin durumu” kavramı, suçluluk konusundaki kuvvetli şüphenin devam ettiği olarak anlaşılabilir, tek başına tutukluluk durumunun devamı için gerekçe sayılamaz ve bu nedenle de tutukluluk süresinin uzatılması sebebiyle Sözleşme’nin 5. maddesinin 3. fıkrası ihlal edilmiştir.

AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edilmediği noktasından yapılan incelemede de "makul süre" nin başlangıcı olarak, Türkiye'nin 22 Ocak 1990 tarihinde Mahkeme'nin yargı yetkisini kabul ettiği tarihi esas almıştır. Sonuç olarak dava konusu cezai takibat süresi Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasını ihlal etmiştir.

Bu dava AİHM'nin yargı yetkisinin benimsenmesinden sonraki Türkiye'ye yönelik ilk değerlendirmelerin yer aldığı bir AİHM kararıdır.

c) Incal – Türkiye Davası

(Karar 9 Haziran 1998 Strazburg)

Başvurucu, halkı hükümete karşı koymaya tahrik edebilecek bölücü propaganda yaymak ve HEP İzmir Bölgesi Yönetim Kurulu'nun 1 Temmuz 1992 tarihli dava konusu bildirimleri dağıtma kararına katılım nedeni ile mahkum olmuştur

Başvuranın talebinin amacı, davadaki olayların, davalı devlet tarafından sözleşmenin 6/1 ve 10. maddeleri ile üstlenilen yükümlülüklerin ihlal edilip edilmediğine karar verilmesinden ibarettir.

Mahkeme (AİHM=Divan), değerlendirmesinde başvurunun Türkiye'deki terör problemlerinden ve özellikle de İzmir'deki problemlerden sorumlu tutulmasını açıklayacak hiçbir şey göremediğini, bildirinin vatandaşları, şiddete, kine, düşmanlığa tahrik edebilecek herhangi bir ifade taşımadığını belirtmiş ve sonuç olarak başvurunun mahkumiyetinin, izlenen amaca denk olmadığını ve bu sebeple demokratik bir toplumda gereksiz olduğunu belirterek Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiği kanısına ulaşmıştır.

Ayrıca başvuranın İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsızlığı ve tarafsızlığı konularında şüphe duyması için meşru sebebi vardır. 6. maddenin 1. paragrafı ihlal edilmiştir. Bu sebeplerle Divan (AİHM), oybirliği ile sözleşmenin 10. maddesinin ihlal edildiğine, 8'e karşı 12

oy ile İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsızlığı ve tarafsızlığı bağlamında sözleşmenin 6. maddesinin 1. paragrafının ihlal edildiğine, 1'e karşı 19 oyla karar vermiştir.

ç) Göç/Türkiye Davası

Başvuru No:36590/97 (28 Nisan 1997), Karar 9 Kasım 2000

Başvurucu gözaltındayken kötü muameleye maruz bırakıldığını ve tazminat talebini inceleyecek adil bir yargılanmadan mahrum bırakıldığını iddia etmiştir.

Mahkemeye göre, Başsavcı'nın tebliğnamesinin niteliği ve başvurana, buna cevaben yazılı görüş bildirme olanağının tanınmaması göz önünde bulundurulduğunda başvuranın çekişmeli dava hakkının ihlal edildiği sonucu çıkmaktadır. Hakkaniyet açısından, bu tür mütalaaların bildirilmesi başvuranın iç hukuk mahkemeleri önünde sözlü duruşma hakkına sahip olmaması gerçeği karşısında daha da zorunlu olmaktadır. AİHM oybirliğiyle, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın mütalaa-sına cevap olanağı sunulmadığından dolayı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6/1 hükmünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

d) Meral/Türkiye Davası

Başvuru No: 33446/02), Karar 27 Kasım 2007

Başvuran, tetkik hakiminin ve Danıştay savcısının görüşün kendisine tebliğ edilmemesinin AİHS'nin 6. maddesi uyarınca silahların eşitliği ilkesini ihlal ettiğini ve ayrıca askeri güvenlik bölgesi sınıflandırması içinde yer alan taşınmazın inşaat izni almasının olanaksız oluşunun mülkiyet hakkına yönelik bir ihlali oluşturduğunu iddia etmekte ve Ek 1 No'lu Protokolün 1. maddesinin ihlal edildiğini öne sürmüştür, ayrıca idari yargıda yargı sürecinin uzunluğundan yakılarak AİHS'nin 6/1. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

AİHM konuyu değerlendirmiş, başvuranın şikayetlerinden Danıştay savcısının tebliğnamesinin bildirilmemesine ilişkin şikayetinin kabul edilebilir olduğuna, bunun dışında kalanların kabul edilemez olduğuna, Danıştay savcısının tebliğnamesinin başvurana tebliğ edilmemesi nedeniyle AİHS'nin 6/1. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

e) Balıkçı/Türkiye Davası

Başvuru 27 Ocak 1995, Karar 6 Ocak 2004 (Kayıttan Düşme)

1961 doğumlu olan başvuran, 7 Temmuz 1993 tarihinden bu yana Enerji - Sen üyesidir ve Adana'da ikamet etmektedir. Başvuran 11 Ekim 2002'de vefat etmiştir.1994 yılında başvuran "Memur ve Sözleşmeli Personel Sendikası" kurucularından biri olmuştur.20 Temmuz 1994'te kamuda çalışan memur ve sözleşmeli personelin büyük bir bölümü sendikal haklarını elde etmek amacıyla bir günlük işi bırakma eylemine gitmişlerdir. Bu eylem Türk-İş, Hak-İş ve Disk gibi işçi sendikaları tarafından desteklenmiştir. 9 Ağustos 1994 tarihli kararıyla TEK Bölge Müdürlüğü başvuran hakkında soruşturma başlatmıştır.10 Ekim 1994'te başvuran disiplin müeyyideli "ihbarname" almıştır.10 Eylül 1999 tarihinde, 4455 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Disiplin Cezalarının Affı Kanunu'nun yürürlüğe girmesinin ardından başvuran affa uğramıştır.

AİHM, ilk olarak olayların meydana geldiği dönemde devlet memurlarının ve sözleşmeli personelin sendikal hakları önündeki engellerin bertaraf edildiğini, 4455 sayılı Memurlar ile Diğer Kamu Görevlilerinin Disiplin Cezalarının Affı Kanunu gereğince 10 Eylül 1999'da başvuranın disiplin cezasının af kapsamına girerek idari kayıtlardan silindiğini,4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununun Sözleşmede yer alan gerekliliklerine cevap verdiğini belirtmiş ve bu nedenlerden dolayı Mahkeme, oybirliğiyle, davanın kayıtlardan düşürülmesine karar vermiştir.

Yukarıda özetleri verilen başvuru ve kararlar; Güney Dinç'in insan hakları ve hukuk devleti mücadelesinde Türkiye'de ne denli önemli değişim ve gelişmelere yol açtığını göstermektedir. İnsan Hakları ve savunma hakkı bağlamında Anayasal, yasal ve bir ölçüde de uygulama açısından olumlu yönde gerçekleştirilen değişikliklerde Güney Dinç'in katkısı göz ardı edilemez.

Sempozyum, Panel ve Konferanslar

a) Avukatlık Mesleği ve İnsan Hakları³²

İstanbul Barosu'nun, Antalya Barosu ev sahipliğinde gerçekleştirdiği bu sempozyum, Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkını tanınmasından ve bu alanda ilk başvuruların yapılmasından birkaç yıl sonra gerçekleştirilmiş olup aynı zamanda avukatlık mesleğinin de sorunlarının giderek arttığı bir döneme de denk gelmektedir. Güney Dinç bu sempozyumun önemini ve değerini; "... kamu görevlilerinin öncülük ettiği yargısız infazların yapıldığı, gözaltı ve cezaevi koşullarından sorgulama ve yargılama yöntemlerine kadar tüm iç hukuk uygulamalarının yoğun eleştiri aldığı ve 12 Eylül yönetimiyle yoğunlaşan insan hakları ihlalleri nedeniyle uluslararası örgütlerin uğrak yeri durumuna getirildiğimiz bir dönemde yapılmıştır." sözleriyle vurgulamıştır.

Güney Dinç sunduğu bildirisinde, pek haklı olarak, "... hukuksal yapının temelleri sarsılınca yerine oturtmak pek kolay olmaz" dedikten sonra, " Bugün içte ve dışta, pek çok sorunun çözümü, insan hakları olgusunda düğümleniyor." diyerek "insan hakları" nın önemine dikkat çekmiş ve insan hakları konusunda "ulusal değerlerin korunması" gerekçesiyle, topluma ve hukukçulara benimsetilmek istenen tepeden inme düşüncenin yanlışlıkları üzerinde durmuştur. Güney Dinç konuşmasında, Avrupa İnsan Hakları Yargısı ve Ortak Güvenceden söz ederek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (o zamanki adı ile Komisyon ve Divan) kararlarının niteliğini ve Mahkeme'nin başlıca görevinin AIHS'ne aykırılıkları

³² Demokratikleşme, İnsan Hakları ve Hukuk Devleti Bağlamında Avukatlık Mesleği- Sempozyum- Ekim 1995 - Antalya- İstanbul Barosu Yay.

saptama ve iç hukuk uygulamalarının AİHS karşısında değerlendirmek ve eğer varsa AİHS'ne aykırılıkları saptama olduğunu belirtmiş ve bu saptamalardan sonra, “... bireysel başvuru yolunun üye ülkelerin iç hukuk düzenlemelerinin ... yenilenmesini ve temel hak ve özgürlüklerin çeşitlenip gelişmesini sağladığını, ... Türkiye'nin ise uzun yıllar bu yetkiyi tanımaması nedeniyle Avrupa'daki gelişmelerin dışında kaldığını dondurulmuş kalıplar içinde güncel yeniliklere kapalı tutucu bir hukuk yarattığını” söylemiştir. Güney Dinç, bildirisinin “Bireysel Başvuruların Ulusal Hukuka Yansımaları” başlığı altında sunduğu bölümde ise, bireysel başvurularda izlenecek yol ve yöntemlerde ulusal hukukla birlikte uluslararası hukukun da bilinmesinin gerekli olduğunu ve bunun da ancak avukatlar eliyle yapılabileceğini vurgulamıştır.

Konuşmasının devamında, “... Bireysel başvuru deneylerimizin çok yeni olmasına karşın, Komisyon kararlarıyla ulusal hukukumuzun demokratikleşmesinde, azımsanmayacak kazanımlar sağlanmıştır” diyerek bu kazanımlardan;

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun (TMK) geçici maddeleri ile Türk Ceza Kanunu'nun 140, 141 ve 142. maddelerinin yürürlükten kaldırılması, Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu'nda (CMUK) 3842 sayılı kanun ile yapılan değişiklikler, 4121 sayılı kanunla yapılan Anayasa değişiklikleri örneklerini vermiş ve bu olumlu değişikliklerin, Türkiye'ye yönelik bireysel başvurular nedeniyle, AİHK'nun verdiği kabul edilirlilik kararları ve sonuç raporlarıyla doğrudan bağlantılı olduğunu vurgulamıştır.

Güney Dinç bildirisinin son bölümünde “Öneriler” başlığı altında, bu alanda çalışacak meslektaşlarımızın bir konu üzerinde yoğunlaşırken, arayışlarını, düşüncelerini ve çözüm yeteneklerini, Türkiye'nin yargısal alışkanlıklarıyla sınırlamamaları gerektiğini, özellikle belirtiyor.

Güney Dinç, son bölümde, AİHK'nda (AİHM) başvuru dosyalarında tartışılmakta olan – ki bu dosyaların önemi bir bölümünün başvurusu Güney Dinç tarafından yapılmıştır- ülkemiz uygulamaları ve

mevzuattan örnekler vererek; DGM'lerinde niçin askeri hakim bulunduğunu, Yargıtay'da Başsavcılık Tebliğnamesi'nin adil yargılanma hakkına aykırı olarak avukatlara niçin verilmediğini, memur ve diğer kamu görevlilerinin görevleri kusurları sebebiyle niçin kendilerine karşı değil, devlete karşı dava açıldığını, niçin çapraz sorgu yapılamadığı, idari yargıda makul sürenin niçin çok aşıldığını, devlet memurları ve diğer kamu görevlilerine niçin sendikal ve siyasal yasaklar getirildiğini, Yüksek Hakimler ve Savcılar Kurulu kararlarına karşı niçin yargı yolunun kapalı olduğu, sorularını soruyor ve konuşmasını , “... Avrupa ortak yargı düzeni içinde kalabildiğimiz sürece, avukatlar olarak bu olanaktan yararlanmamız gerektiğini düşünüyorum.” sözleriyle nokt alıyor.

b)Anlatım ve Örgütlenme Özgürlüğü Alanında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye³³

Güney Dinç 2001 yılında Ankara'da gerçekleştirilen bu uluslararası kurultayda “Anlatım ve Örgütlenme Özgürlüğü Alanında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye” başlıklı bir bildiri sunmuştur.

Bildirisinin girişinde, temel hak ve özgürlüklerin kapsamının sınırlandırılması ve kötüye kullanılması durumunda, toplumsal korumanın gereği olarak alınacak önlemlerin, ulusal ve ulusal üstü hukukun başlıca uğraş alanları olduğunu belirtmiştir.

“Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Açılımı” üst başlığı, “Hukuksal Dayanak” alt başlığı altında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) ne olmadığı ve ne olduğu konusunda -özellikle o yıllardaki anlayış ve değerlendirmeleri dikkate alarak - önemli bir tanımlama yapmıştır:

“AİHS, temel hak ve özgürlüklerin başlangıcı ve kurucu belgesi değildir. Öncelikle Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerin ulusal kazanımlarının, daha genel anlamda evrensel hukukun geleceğe dönük bir bileşkesidir. Ulusal ve ulusalüstü yargı kararlarıyla gelişmektedir.”

³³ Uluslararası Anayasa Kurultayı 9-13 Ocak 2001 Ankara, TBB Yayınları

Güney Dinç'in bildirisinin devamında, ülkemizde 2000 yılı önce- si siyasi parti kapatmaları ve ifade özgürlüğü sorunlarını, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nin 9,10 ve 11. maddeleri ile bunlarla bağ- lantılı TCK 312. maddesini ve konu ile ilgili Avrupa İnsan Hakları Mah- kemesi (AİHM) kararlarını özetleyerek değerlendirmiştir.

Güney Dinç bildirisinin sonunda; Türkiye'nin değişim ve yenilen- meye yönelemediğini, “... özgürlüklerin kapsamının oldukça dar, sınırla- ma ve kısıtlamaların ise hakkın özünü yok edecek biçimde yorumlama alış- kanlığımızdan vazgeçmemiz gerektiği” vurgulamıştır.

c) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Savun- ma ve Hak Arama Sürecinde Silahların Eşitliği³⁴

Yargıtay, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Eğitimi On Yılı Ulusal Ko- mitesi ile Türkiye Barolar Birliği İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından gerçekleştirilen bu sempozyumda Güney Dinç'in tebliğinin başlığı, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Savunma ve Hak Arama Sürecinde Silahların Eşitliği” dir.

Güney Dinç'in bildirisinde AİHS'nin 6. maddesini teşkil eden “Adil Yargılanma Hakkı”, “Türkiye’de Tebliğname Sorunu”, “Avrupa İnsan Hakları Yargısından Örnekler” ana başlıkları yer almış, “Sonuç ve Öne- riler” ana başlığı altında da özetle, uyumsuzluklar içerisine düşmemek için, yasaların ivedilikle gözden geçirilmesi gerektiği hususu vurgulan- mıştır.

Bildiride, AİHM'nin, Sözleşme'yi yorumlarken, kendisini ulusal tanımlar ve yargısal yapılanmalarla sınırlamadığı, tartışılan hakların ni- telğine baktığı belirtilmiş ve Türkiye’de geçerli olan adli ve idari yar- gı ayırımının, AİHM'nin, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. bendine göre yürüttüğü denetim sırasında dava türlerini belirleyecek bir ölçüt olarak benimsemediği vurgulanmıştır.

³⁴ İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Ve Adli Yargı –Sempozyum-26-27 Eylül 2003 (TBB Yay.Birinci Baskı Ankara, Aralık- 2004)

ç) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarının Türkiye'nin Anlatım ve Örgütlenme Özgürlükleri Üzerine Etkileri³⁵

Bu sempozyumda Güney Dinç, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarının Türkiye'nin Anlatım ve Örgütlenme Özgürlükleri Üzerine Etkileri” başlıklı bir bildiri sunmuştur.

Bildirisine, “AİHS'nin temel hak ve özgürlüklerin başlangıcı ve kurucu belgesi olmadığını, Avrupa Konseyi üyesi ülkelerin insan hakları alanında sağladıkları kazanımların sözleşme ile uluslararası bir nitelik edinildiğini, sözleşmenin canlı ve devingen bir yenilenme süreci içerisinde gelişmesinin ise, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararları ile gerçekleştiği” sözleri ile başlayan Dinç, ülkemiz açısından somut örneklerle AİHS'nin 9, 10 ve 11. maddelerini ve ilgili AİHM kararlarını değerlendirmiş ve bu bağlamda “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Siyasi Partilerin Kapatılmasıyla İlgili Türkiye'ye Yönelik Değerlendirmeleri” başlığı altında, TBKP'nin ve Refah Partisi'nin kapatılması davaları ile Sidiropulos/Yunanistan davasını ele alarak ayrıntılı açıklamalarda bulunmuştur.

Sonrasında “Türk Ceza Yasası'nın 312. Maddesine Dayandırılan Mahkumiyet Kararlarına İlişkin AİHM'nin Görüşleri” başlığı altında, “İncal/Türkiye Davası” ve “Zana/Türkiye Davası” nı ele almış ve AİHM'nin değerlendirmeleri ile her iki davanın birbirleri ile karşılaştırmasını yapmıştır.

Dinç, bildirisinin sonunda, “AİHM'nin kararlarının üye devletlerin iç hukuklarını başlıca üç temel noktada etkilediğini, bunlardan ilkinin, yakınılan olay sözleşmeyle birlikte ulusal yasalara da aykırı bulunursa, ilgili devletin yasalarını değiştirme zorunda kalmaksızın iç hukuk uygulamalarını düzeltereğini, sorun ulusal yasaların sözleşmeye aykırılığından kaynaklanıyorsa, yasaların yenilenerek sözleşmeye uyarlanmasının gerektiğini ve son olarak, her iki koşulda da AİHM bu doğrultuda bir karar almış ise zarar gören kişi veya kuruma tazminat ve yargılama giderlerinin hükümetçe ödeneceğini, bu işleyişin Türkiye'de çok geç anlaşıldığını” belirterek kimi po-

³⁵ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ve İdari Yargı (Sempozyum- TBB, Ankara Ekim 2003)

litikacıların hatta insan hakları uzmanı geçinen bazı bilim adamlarının bile “öde kurtul” anlayışı içinde AİHM’nin kararlaştırdığı tazminatın ödenmesi ile uluslararası yargı kararının uygulanmış olacağını, böylece dosyanın kapanacağı yolunda demeçler verdiklerini ve hükümetin tazminat ve yargılama giderlerini ödemekle yetindiğini, uyumsuzluğun temelindeki yanlışları düzeltmekte isteksiz kaldıklarını, böylece sonuçlanan her davanın hukuk uygulamalarında var olan uyumsuzlukların su yüzüne çıkmasına neden olduğunu vurgulamıştır.

d) Özel Hayatın ve Aile Hayatının Korunması³⁶

14 Nisan 2006 tarihinde Güney Dinç tarafından verilen ve Ankara Barosu’nca düzenlenen bu konferansın başlığı “ Özel Hayatın ve Aile Hayatının Korunması” olup, AİHS’nin 8. maddesi ile ilgili ayrıntılı bilgiler somut örnekleriyle verilmiş, örnek ve özet olarak verilen AİHM kararlarından bazıları ise o tarih itibarıyla yayınlamamış önemli kararlardan oluşmuştur.

Güney Dinç bu konuşmasını, “Mahkemenin (AİHM) İnceleme Yöntemi”, “Kişinin Adı ve Soyadı”, “Sağlık Bilgilerinin Güvenliği ve Erişimi”, “Mahkemenin Eşcinsellerle İlgili Değerlendirmeleri”, “İstem Dışı Jinekolojik Muayene”, “Özel Yaşama Saygı ve Basın Özgürlüğü”, Aile Kavramı ve Korunması”, “Çocuklarla İlişkiler”, “Konutuna Saygı Gösterilmesini İsteme Hakkı ve Korunması”, Konutların ve İşyerlerinin Aranması”, “Avukat Bürolarının Aranması”, “Türkiye’ye Yönelik Başvurular”, “Telefonların, Mektupların ve Benzeri İletilerin Güvenliği”, “Tutuklu ve Hükümlülerin Yazışmaları”, “Avukatın Tutuklu Sanığa Gönderdiği Mektubun Açılması veya Hiç Verilmemesi”, “Telefon Konuşmalarının Güvenliği”, “Yasadışı Dinleme ve Fişleme” ana başlıkları altında yaparak AİHM’nin konuyla ilgili çok sayıda kararlarından (Örnek olarak verilen ve değerlendirilmesi yapılan 52 adet karardan 10’dan fazlası Türkiye’ye ait olup çoğu yayınlanmamış kararlardır) örnekler vermiştir.

³⁶ İnsan Hakları Konferansları – (Ankara Barosu Yay. 2006)

e) Uluslararası Belgeler Bağlamında Özel Yaşamın Korunması³⁷

Güney Dinç, bildirisinde özellikle ülkemizde en fazla çiğnenen güvencelerden biri olan “Telefonların Dinlenmesi”nden başlayarak, “Dinleme Yoluyla Edinilen Bilgilere Dayanılarak Kişilerin Fişlenmesi, Mektupların ve Benzeri İletilerin Korunması, Konuta Saygı Gösterilmesi Hakkına Saygı Gösterilmesini İsteme Hakkı Bağlamında İşyerlerinin ve Konutların Aranması, Özel Yaşamın Gizliliğinin Sağlanması Amacıyla Basın Özgürlüğünün Sınırlandırılması ve Kişisel Bilgilerin Sağlık Bilgilerinin Gizliliği” alt başlıkları altında gerek AİHM kararlarını irdeleyerek ve gerekse ülkemizdeki uygulamalardan örnekler vererek ayrıntılı açıklamalarda bulunmuştur.

Bildirisinin sonunda, yalnız Türkiye’de değil, en demokrat bilinen ülkelerde bile terör olasılığının, terör korkusunun, insan haklarının engellenmesine, özgürlüklerin kısıtlanmasına bir gerekçe olarak kullanıldığını ve geleceğe dönük olarak da bu doğrultudaki uygulamaların yoğunlaşacağını, özgürlüklerin kaldırılmasıyla terörün önlenemeyeceğini ve bu tür eğilimlere karşı hukukçular olarak, demokrat kişiler olarak tavrın konulması gerektiği belirtilmektedir.

f) Bülent Tanör Armağanı³⁸

Bu kitapta, Güney Dinç, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne Göre Hak Arama Özgürlüğü ve Başvuru Yöntemleri” adlı yazı ile yer almıştır. Güney Dinç yazısında, AİHS’nin 6. maddesinin AİHM’nce yorumu ile kazanılan “yargı yerlerine erişim hakkı” ile 13. maddesinin bağımsız bir konu olarak ele aldığı “etkili başvuru hakkı” düzenlemelerinin, AİHM nin yargı yetkisini kabul eden devletlerin, Sözleşme’nin (AİHS) 34. maddesine göre, bu hakkın etkin biçimde kullanılmasına hiçbir nedenle engel olmama yükümlülüklerinde oldukları hususunun hep birlikte değerlendirilmesi gerektiğini belirterek, AİHM’ne başvuruda dikkat edilmesi gereken çok önemli bir hususu vurgulamaktadır.

³⁷ Özel Yaşamın Gizliliği (Panel-TBB-Ankara – Ekim 2008)

³⁸ Hazırlayan:Mehmet.Ö.Alkan, Oğlak Yay. 1. Baskı, 2006)

Güney Dinç bu konuyu açarak, “Mahkemeye Ulaşma Hakkı” ve “Etkili Başvurma Hakkı” başlıkları altında hem bu ilkeleri açıklamakta ve hem de AİHM’nin konuyla ilgili değerlendirmeleri ve kararlarından (Erol Güngör davası ve M.Hüseyin Sunal Davası) örnekler vermektedir.

V- KENT - ÇEVRE ve GÜNEY DİNÇ

Güney Dinç, insanların sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının temel bir insan hakkı olduğuna inanır. Güney Dinç’in çevre duyarlılığı ve çevre konusunda verdiği mücadele meslek yaşamında çok önemli bir yer işgal etmektedir.

Güney Dinç, “İnsanoğlunun en hoyratça kullandığı varlık, yaşadığı çevre olmuştur” tespitinden sonra, çevrenin korunması, insan ve toplum yaşamı için sağlıklı bir çevrenin oluşturulabilmesi için hukukun önem taşıdığını söyler. Çalışmalarının önemli bir bölümü de çevre ile ilgili verdiği hukuk mücadelesidir. 1980 li yılların başından itibaren meslek yaşamının yaklaşık son 30 yılında çevre ve imar hukukunu yalnız teorik düzeyde ele almakla, bu konuda makaleler, kitaplar yazmakla kalmamış; bir çevre aktivisti ve çevre avukatı olarak mücadele etmiş, çevre hakkı ile ilgili olumsuz idari eylem ve işlemlerin gerek ulusal yargı ve gerekse AİHM nezdinde dava konusu yapılması gereğine dikkat çekmiş, AİHM’nin gerek ülkemiz ve gerekse diğer ülkeler hakkında çevre ile ilgili kararlarının ülkemiz hukukçularınca tartışılmasına da katkı sunmuştur.

Güney Dinç’in tüm bu çalışmaları ve avukatlığını üstlendiği davalar hakkında gerekli bilgiler Sayın Prof.Dr.İpek Özbek Sönmez’in, dergimizin bu sayısında yayınlanmış olan “Güney Dinç’in İnsan – Çevre İlişkisine Hukuk Alanındaki Katkıları” başlıklı yazısında açıklandığı için burada yinelemeye gerek duyulmamıştır.

Sonuç olarak Güney Dinç, bu konuda çalışma yapan diğer meslektaşlarıyla birlikte özellikle ülkemiz açısından doğal çevrenin, tarihi

ve kültürel mirasın korunması ve muhafazasına, çevre duyarlılığının ve çevre hukukun gelişmesine büyük katkı sağlanmıştır.

“Çevre Sorunları İçerikli Yargı Kararları ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi Toplantısı”³⁹

Güney Dinç, birinci oturumda yaptığı konuşmasına, (açılış konuşması)

“... Çevresel konularda güncelde Türkiye ve Avrupa hukukunu karşılaştırmalı olarak sunacağını belirterek, ülkelerin 2.Dünya Savaşı’ndan sonra barışa geçiş sürecinde birçok şeyin ayırdayna vardığını, ancak bu süreçte çevrenin söz konusu edilmediğini” söyler ve, “... mesela Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde çevreden neden söz edilmediğini” sorarak başlar.

Sorusunu, *“... iki türlü ülke var diyeli; bunlardan bir bölümü, yeni bağımsızlıklarını kazanan veya kazanmış gibi durumlarda olan, bugün için dahi kendine gelemeyen birtakım ülkeler. Onların çevreyle uğraşacak halleri yoktu. Büyük ülkeler, gelişmiş ülkeler ise elbette çevrenin ayırdaydılar, önemini biliyorlardı. Ancak çevre, başta kapitalizm olmak üzere, sanayinin yarışma alanı, hareket noktası ve çevreye getirilecek, çevresel konularda getirilecek kısıtlamalar, düzenlemeler, engellemeler, bir yerde sanayinin gelişmesine de, kapitalizmin gelişmesine de mutlaka engel olacaktı. Çünkü çevreyi başlıca iki yönlü kirletiyor sanayi, birincisi kendi çalışmasıyla bunu yapıyor, ikincisi de ürettiklerinin tüketimi ile. Onun için 2.Dünya Savaşı sonrası örgütlenmeleri içinde çevrenin yeri olmadı.”* diyerek yanıtlar.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde de çevresel haklara değinilmediğini, orada da bu konuya yer verilmediğini ve 1972’den sonra Birleşmiş Milletler öncülüğünde bir dizi konferansla çevre hukukunun gelişmeye başladığını belirtir.

³⁹ TBB- Toplantı-Haziran 2008 Kuşadası)

Güney Dinç konuşmasında, ülkemizdeki ÇED toplantı ve raporlarının çarpıklıklarından, halkın katılımının sağlanmadığından söz ederek, bizdeki uygulamalar ile bazı Avrupa ülke uygulamalarının karşılaştırmasını yapar ve bu çevresel konularda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yaklaşımı ve kararlarından örnekler verir.

“Beğenmediğimiz 1982 Anayasa’sının çevre ile ilgili önemli kurallar getirdiğini, o zaman çevreyi hukuk yolu ile korumak için etkili çalışmalar yapılabildiğini” söyler.

Nükleer Santraller ile ilgili “Arendelle Davası” örneğini veren Güney Dinç, Türkiye ile ilgili Ümraniye Çöplüğü (Öner Yıldız/Türkiye Davası) olayına değiniyor ve AİHM’nde görülen Türkiye davalarının Avrupa hukukunda çevresel konularda önemli ilerlemeler sağladığını vurgular ve ülkemizde çevresel konularla ilgili olarak iki konuda odaklanmamız gerektiğini belirterek, birincisinin bu yargı yolunun korunması olduğunu ve ikincisinin de yargı kararlarının uygulanması olduğunu ifade ederek bu bölümdeki konuşmasını sonlandırır.

VI- GÜNEY DİNÇ VE ESERLERİ⁴⁰

Bir yaşam öyküsünün anlatımında, öyküye konu olan kişinin belirleyici özelliklerini yansıtan ve onun toplumsal gelişime katkılarını ortaya koyan somut belgelerin bıraktığı eserler olduğu kanısıyla yazdığı kitapları üzerinde durmayı uygun buluyoruz. Çağdaş hukukun öznesinin insan olduğuna ilişkin inanca dayalı esinlenmesinin, bu eserlere hakim olan ortak tema olduğu söylenebilir. Bu kitaplarda hukuk adına yapılan hukuksuzluk sergilenmekle yetinilmemekte, sorun aktarımından sorunun uygarlık düzlemine uygun siyasal ve hukuksal çözüm yöntemlerine geçilmektedir.

Üstlendiği davalar nedeniyle yoğun bir iş yükü altında bulunmasının yanı sıra Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu üyeliği de baş-

⁴⁰ Güney Dinç’in eserlerinden “Kartpostallarla Balkan Savaşı” adlı kitabının tanıtımı, armağan komitemizce değil, konunun iki uzmanı tarafından yapılmıştır.

ta olmak üzere, çok sayıda uğraşları birlikte yürüten bir avukat olarak Güney DİNÇ'in neden bu kadar kitap yazma uğraşına girdiği, üzerinde durulması gereken bir noktadır. Onun kitap yazma uğraşı, yazar olma hevesinin giderilmesine yönelik sayılamaz. Kitaplara varlık kazandıran tutku, suskun kalmak yerine kaygıları dile getirmek ve geleceği yaratacak yöntemleri paylaşmak üzere yazı yoluyla insanlara ulaşmaktır.

Yazarlığın belli bir birikimi gerektirdiği göz önüne alındığında, 1961 Anayasası ile başlayan ve 12 Mart Muhtırası ile örselenen yeni bir özgürlükler düzeni kurma döneminde Güney DİNÇ'in yaşadıklarının ve yaptıklarının, bu birikimi yaratan tarihsel koşulları oluşturduğu söylenebilir.

Çağdaş Hukukçular Derneği'nce "Çağdaş Hukuk Mücadelesinde Emek Ödülü" verilmesi ve Çağdaş Hukuk Dergisi'nin 1998/3 sayısının Güney Dinç Özel Sayısı olarak yayınlanması sırasında yapılan röportajda yazarlığa başlaması ve bununla elde edilen hukuksal kazanımlar şöyle dile getirilmektedir: *"...Beni yazarlıkta yoğunlaştıran asıl etken, 12 Eylül yönetimi ve ardından gelen çarpıklıklar oldu. Anayasa ve yasalar da ayaklar altına alınınca, elde kalan tek hukuksal dayanak uluslararası insan hakları sözleşmeleriydi". "Ben, 35 yıl gecikmeyle de olsa, Türkiye'nin bireysel başvuru sürecine katılması istemiyle bir kitap, onlarca makale yayınladım. Bu yol açılınca, Sargın, Yağcı, TBKP adına dört başvuruyu sevgili dostum Erşen SANSAL ile birlikte yürüttük. Strasbourg Organları ilk kez bu başvurular nedeniyle Türk hukukunu tanımaya, ulusal uygulamaları değerlendirmeye başladı. Biz de onları tanıma, çalışma biçimlerini izleme olanağı bulduk. Komisyon'un ve Mahkeme'nin geçmişten gelen bir Türkiye deneyimi olmadığı için, sözel yargılamaya önem verildi. On yıl boyunca çeşitli duruşmalara katıldık. Neyse ki sonuçta doğru kararlar verildi, ulusal hukuku etkileyen, yenilenmeye, çağdaşlaşmaya ivme sağlayan gerekçeler üretildi. 3713 sayılı yasa ile TCK 140, 141 ve 142. maddelerinin kaldırılmasında, 3842 sayılı yasa ile CMUK, DGM Yasası, Terörle Mücadele Yasası, Olağanüstü Hal Yasası, Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası değişikliklerinde bu kararlar etkili oldu."*

Yaşamı, insan haklarına dayalı çağdaş hukuk düzeni özlemine adanmış bir hukuk adamının hala güncelliğini koruyan yıllar öncesinden seslenişleri hakkında merak uyandırıcı bir fikir verebilme umuduyla eserleri üzerinden özet bir sunum denemesi aşağıdadır.

a) İnsan Haklarına Uzanmak⁴¹

Yazar, kitabının arka kapağına yazdığı notta, “Bu kitap, insan haklarının toplumumuzda tüm boyutlarıyla yaşama geçirilmesi ve Türkiye’nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne bireysel başvuru hakkını benimsemesi için verilen uğraşlara katkıda bulunmayı amaçlıyor.” diyerek kitabın niteliği ve amacını tek cümlede açıklamaktadır.

Güney DİNÇ’in, bu kitabının önsözünü yazan Av.Prof.Dr. Faruk EREM de, “...*İnsan Hakları Mahkemesi’nin yargı yetkisini benimsemek, Türkiye üzerinde yoğunlaşan tartışmaların temel nedenidir.*” diyen yazarın bu tespit ve teşhisinin ne kadar isabetli olduğunu ve bu nedenle de eserin her türlü övgüye hak kazandığını söylemektedir.

Yine, kitabın önsözünü yazan Av. Prof. Dr. Faruk EREM, yazardan “ileri görüşlü” bir yazar olarak söz etmektedir. Kitabın yazıldığı ve yayın hayatına kazandırıldığı 1986 yılı dikkate alındığında, kitapta ele alınan konuların, sorunların teşhisine ve yapılması gerekenlere ve yazarın önerilerine baktığımızda, sonraki yıllarda siyasete ve hukukçulara özellikle temel insan hak ve özgürlükleri ve hukuk devletini oluşturma yolunda nasıl yol göstericilik/rehberlik yaptığını görebiliyoruz.

Kitapta, “İnsan Haklarının Sosyal Temeli”, “Uluslararası İnsan Haklarına Doğru”, “İnsan Haklarının Türkiye’deki Serpintileri”, “Avrupa’nın Özümseyemediği Çelişki: GÖÇMEN SORUNU”, “Yaşama Hakkı ve Barış” ve “Türk İşçileri Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nde” ana başlıkları altında toplanmış, insan hakları (başta AİHS ve AİHM olmak üzere), yargı, hukuk ve demokrasi, ekonomi, siyaset gibi birçok önemli konu değerlendirilip irdelenmiştir.

⁴¹ (Ekim 1986, SAY Yayınları)

Ülkemiz açısından yapılan değerlendirmelerden birinde, “... İnsan Hakları Mahkemesinin yargı yetkisini benimsemek, Türkiye üzerinde yoğunlaşan tartışmaların temel nedenidir. Bu koşullarda Türkiye’nin topluluğun temel ilkelerini oluşturan değer yargıları ile tam bir uyum içinde olduğu söylenemez. Türkiye’nin A.K ile ilişkilerinde başlangıçtan beri gözlenen en büyük eksikliği budur. *Türkiye, kesinleşmiş yargı kararlarını ve yasalarını, öteki on dokuz ülkenin yaptığı gibi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin denetimine açabilmelidir.*” (s.47-48) diyen Güney Dinç’in, sonraki yıllarda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin yargı yetkisinin ülkemizce benimsenmesindeki katkısını (elbette konu ile ilgili çalışma yapan diğer aydın kişilerle birlikte) ve ileri görüşlülüğünü görmemek mümkün değildir.

b) YÖK Çıkmazı⁴²

YÖK Çıkmazı başlıklı eser, Kasım 1987 tarihinde yürürlüğe giren Yükseköğretim Kanunu’nun getirdiği hükümlerin uygulanmasıyla akademik personelin çalışma güvencelerinin ortadan kaldırılarak başlatılan üniversitelerde çöküş ve yıkım sürecinin İzmir özelindeki belgesel ürünüdür. Güney Dinç’in avukat olarak üstlendiği davalar nedeniyle edildiği izlenimlere göre savunduğu akademisyenlerin hoyratça tüketilmesi ve üniversitelerin baskının hakim olduğu kurumlar haline getirilmesi, yükseköğretimin çıkmaza sokulduğu sonucunu yaratıyordu. Bunların dava dosyaları arasında kaybolup giden bireysel sorunlar olmaktan öteye ülke adına duyulan kaygılar olarak paylaşılması düşüncesi bu esere varlık kazandıran temel etken olmuştur. Eser, on dava dosyasının içerdiği evrelerin ve sonuçların damıtılmış sunumudur.

Yazarın anlatımı ile YÖK Çıkmazı şöyle özetlenmektedir. “... Yükseköğretim Yasası, Türkiye’nin ulaştığı özgür düşünce düzeyinin gerisinde kalıyordu. Başboşluk olarak nitelendirilen üniversite özerkliği kaldırılmış, yerine buyurucu yetkilerle güçlendirilen kişi ve koşulların sınırsız egemenliği getirilmişti. Yükseköğretim Yasası, yönetim odaklarının yetkilerini genişletti. Sorumluluk yerindeki kişilere, konumlarıyla

⁴² Bilim ve Sanat Kitapları, Nisan 1986

özdeşleşen üstünlükler sağladı. Böylece, bireysel önyargılar etkinlik kazandı. Hukuksallık ve bilimsellik, bu ölçüler içinde değerlendirildi. Doruklaşan öznel yaklaşımlar sonucunda, geleceğe güvenle bakması gereken birçok genç insan, yıllarını verdikleri kurumlarından uzaklaştırıldı.” Bu satırlar, tarihe düşülen notlardır.

Konunun bir başka boyutu, baskıcı rejimin üniversite yöneticilerini de kendi görev alanlarında siyasal iktidarın izdüşümü haline dönüştürerek her türlü hukuksal ve bilimsel ölçülerden taşmış hoyrat otorite odakları yaratmasıdır. Olumsuz siyasal iklimden beslenen fırsatçı akademisyenlerin ihbar, şikayet dilekçeleriyle ve muhalefet şerhleriyle akademik ortama katkıları sonucunda suskun üniversite, ürkek ve uysal öğretim üyeleri modeli kurulmuştu.

Açılan davaların kazanılmasına karşılık, bu davalara sebep olan yöneticilerden ve ihbarcılardan hesap sorulmaması, bunların dokunulmazlıklarının ve sorumsuzluklarının devam etmesi, üniversite özerkliği, akademik özgürlük ve hukuk devleti gibi kavramların soyut ve sembolik düzeyde kaldığının göstergesidir. Günümüzde üniversitelerde yaşananların deyim yerindeyse “kök hücresi” bu eserde anlatılanlarda saklıdır.

c) Güvensizlik Üçgeni

Devlet güvenliğini koruma adına güvenlik makamlarının ve bazı idari kurumların hiçbir yasal dayanağı olmaksızın kendilerine özgü bir yetki alanı ve usulü yaratarak bireylerin özel yaşamı ile gizli yaşamları hakkında bilgiler toplamaları, bunları kategorilere ayırıp kayıt tutmaları, bu kayıtlara göre ilgili bireyler hakkında işlemler kurmaları konusundaki faaliyetleri ve sonuçları Güney Dinç’in Güvensizlik Üçgeni adlı eserine varlık kazandırmıştır. 1987 tarihinde yayınlanan bu eser, 12 Eylül döneminde güvenliğin sağlanması için kaçınılmaz bir zorunluluk gerekçesine dayandırılan bu olağan dışı önlem ve yöntemlerin bu dönemi izleyen zaman kesitinde de arttırılarak sürdürülmesinde ısrar edildiğini, böylece 12 Eylül’ün kalıcı hale getirildiğini sergilemektedir. Bunun kökeni siyasal iktidarların ve yöneticilerin olağanüstü dönemde elde ettikleri karar

ve uygulama rahatlıklarından olağan dönemde vazgeçememe konusundaki dirençleridir.

Ülkemizde güvenlik soruşturmaları ve fişleme uygulamaları hayli eskilere dayanmaktadır. Demokrat Parti döneminde çıkarılan 1953 tarihli Sabotajlara Karşı Koruma ve Sabotajları Önleme Kararnamesi, İçişleri Bakanlığı'nın genelgesi aracılığı ile bireyler hakkında bilgi toplama ve arşivleme, bireyleri kuşkulu ve güvenilmez kategorilere yerleş-tiren uygulamalar yaşatmıştır. 1961 Anayasası'nda kişi hak ve özgürlüklerinin kapsamlı güvencelere bağlanmış olmasına karşılık 1964 yılında yürürlüğe giren bir başka kararname doğrultusunda düzenlenen Güvenlik Soruşturması Yönergesi, 1972 tarihli Başbakanlığın gizli genelgesi ile genişletilerek ve pekiştirilerek uygulama kalıcı hale getirilmiştir.

12 Eylül döneminde 1402 Sıkıyönetim Kanunu'nda yapılan değişikliklerle sıkıyönetim komutanlarına genel güvenlik açısından sakıncalı gördükleri kamu görevlilerinin bundan böyle kamu hizmetinde çalıştırılmamak üzere görevlerine son verme yetkisinin verilmesi, bu işleme karşı dava yolunun kapatılması gibi düzenlemeler yanında başkanlıkça 1981 yılında çıkarılan bir genelgeyle Genel Bilgi Toplama Merkezi kurulmasıyla bireylerin öznel ve gizli yaşamına ilişkin bilgileri sistematik, sürekli ve yaygın halde arşivleyip buna dayanarak işlem tesis etme, kol-luk yetkilerini kullanma konusu kurumsallaştırılmıştır.

Anayasal ilkelere uymayan bu olumsuzlukların başlıca toplumsal sonuçlarına bakıldığında, bireyler hakkında yanıltıcı ve karalayıcı bilgiler üreten ve bunu ilgili makamlara ileten bir muhbir kitlesi doğmuştur. Bu durum giderilmesi zor olan bir yozlaşma türü olarak varlığını korumaktadır. Söz konusu uygulamalar sonucunda başta üniversiteler olmak üzere tüm kamu kesiminde 1402'likler olarak anılan yargılanmaksızın çalışma hakkından yoksun bırakılan yetişmiş bir insan gücü kesimi idareden dışlanmıştır. Yöneticilerin kendi kurumlarında genel güvenliği sağlama işlevini üstlenerek öznel görüşlerle sakıncalı buldukları kamu görevlilerini bertaraf etme alışkanlıkları kalıtımsal bir virüs haline gelmiş durumdadır. Güncel durum analiz edilirken yazarın insan haklarının ör-

selenmesine ilişkin tarihsel saptamalarını ve seslenişini temel veri olarak değerlendirmek gerekecektir.

ç) Pençeli Adalet⁴³

Pençeli Adalet kitabı, bir hukuk adamı olan yazarın 1980’li yılların sonlarında var olan adalet anlayışını ve işleyişini eleştirerek çağdaş adalet anlayışını içeren eseridir. Bu arayış sürecinde günümüzde bile adaletin simgesi olan terazili tanrıça, yeryüzündeki insanların yaşamları ile hiç ilgisi yoktu. Üstelik, insanların kurduğu düzen kuralları ile değil, evrensel ve ölümsüz varlıklar aleminin tanrıçasıydı. Gizemli güçleri yeryüzüne indirgeme eğiliminde olan insanoğlu, Themis’in eline terazi ve kılıç tutuşturarak, gözlerini bağlayarak adaletin simgesi haline getirmişti. O gündən bu yana öznesi insan olmayan adalet tanrıçasının görev başında sayılması varsayımı sürüp gitmektedir. Günümüzün özlenen insan onuruna saygılı, bireylerin güvenceli özgürlüklerini koruyan, eşitlik temelli adalettir.

Suçlunun yakalanıp adaletin pençesine teslim edilmesine ilişkin yayın ve kalıplaşmış bir söylem varlığını devam ettirmektedir. Bu söylem, kamu gücüne dayalı yaptırım uygulamayı ifade etmekle birlikte, pençesi ile işlevini gerçekleştiren bir varlık olarak adaletin ürkütücü ve acımasız güce sahip olduğunu çağrıştırmaktadır. Çağdaş hukuk bu pençeyi insan hakları ilkeleriyle ürkütücü olmaktan kabul edilebilir ölçüğe dönüştürmeyi amaçlar.

“Adalet Mülkün Temelidir özdeyişi de yörüngesinden sapsmış bir başka anlatımı vurgular. Mülk kavramı insanın nesne üzerindeki hakimiyeti olduğuna göre bu deyiş adaletin varlıklarının mülkü olduğu anlamını taşımaktadır. Mülk kavramı egemenlik ve egemenliği kullanma anlamıyla değerlendirildiğinde ise, söz konusu özdeyişin “adalet devletin temelidir” şeklinde anlaşılması ve kullanılması gereklidir.

⁴³ Boyut Yay. Eylül ‘988

d) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Göre İnanç, Anlatım ve Örgütlenme Özgürlüğü

Güney Dinç'in üzerinde duracağımız insan haklarıyla ilgili bir başka eseri, 2005 yılında İzmir Barosu tarafından yayınlanan "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne göre İnanç, Anlatım ve Örgütlenme Özgürlükleri" başlığını taşımaktadır.

Eserin içeriğinde üç özgürlük türünün kapsamını ve sınırlarını gösteren Türkiye'nin taraf olduğu ya da olmadığı davalarda verilen kararlar irdelenmektedir. Bu kararlar doğrultusunda ulusal hukuk uygulamalarına hakim olan anlayış irdelenirken 1954 yılında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin onaylanmasıyla başlayan ve 1987 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkının kabul edilmesine kadar geçen otuz üç yıllık zaman dilimi "Yitirilen Yıllar" olarak değerlendirilmektedir. "Buyurgan devlet, bağımlı yurttaş" anlayışı bu dönemin de belirgin özelliğidir. "Siyasal ve ekonomik güç odakları karşısında boyun kırıp güncel gelişmelere uzak kalan üniversitelerin, devlet yapılanması içindeki belirleyici gücünün ayırdına varamayan yargının sessizliği karşısında ilerlemenin durması kaçınılmazdır." cümlesiyle dile getirilen değerlendirme günümüzde de geçerliliğini korumaktadır.

Bunu izleyen dönemin gelişmeleri belirtilirken Avrupa Birliği'ne adaylık sürecinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları karşısında önce tazminat ödeyerek var olan durumu sürdürmek yanılışına düşen siyasal iktidarlar, daha sonra ulusal hukuku uluslararası hukuk nizamlarına göre yeniden yapılandırmak zorunda kalmışlardır. "Avrupa Birliği'nin dürtüleri ile de olsa ... onur kırıcı bir niteleme ile ev ödevi adı altında sürdürülen yasama çalışmalarının çok önemli yenilikler getirdiğini görüp anlamak" gereğine değinen yazar, yargı organlarının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni temel hukuk normu olarak benimseyip uygulamakta isteksiz davrandığını, bazı kararlarında Sözleşmeye yollama yaparak gerekçede zenginleştirme görüntüsü yaratma yoluyla yine ulusal hukuka göre sonuca ulaşmakta olduğunu vurgulamaktadır.

Anayasa'nın 90. maddesine 2004 yılında eklenen son cümle, bu konudaki duraksamaları gidererek usulüne göre yürürlüğe konulmuş insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmeler ile ulusal hukuk hükümlerinde farklılık olduğu takdirde uluslararası sözleşmelerin doğrudan uygulanması zorunluluğunu hükme bağlamaktadır. Bu değişimin sonucu olarak uluslararası sözleşmeler ayrıca bir ulusal düzenlemeye gerek kalmaksızın doğrudan uygulanması gerekli temel hukuk normları haline gelerek yasama, yargı ve yürütme erkleriyle idareyi bağlayan yaşamın her aşaması için geçerlilik kazanmış bulunmaktadır. Güney Dinç'in "devrim" olarak nitelediği bu düzenleme Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihat birikimi yanında her uluslararası sözleşmenin kendine özgü denetim mekanizmasının görüş ve kararları da göz önüne alınarak insan haklarına uzanmak ve hukuk devleti ilkesini gerçekleştirmek mümkün olacaktır. Bu noktada Güney Dinç'in yaşamını adadığı amaca ilişkin vasiyet niteliğindeki beklentisi kendi anlatımıyla "Hiç kuşku yok ki, bu değişim çalışmaları ile canlılık kazandıracak olanlar, insan hakları konusunda Anayasa'nın 90. maddesi ile yeni sorumluluklar altına giren yargıç, savcı ve avukatlar olacaktır."

e) Adil Yargılanma Hakkı⁴⁴

Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni 1954 yılında onaylaması ile başlayan ve 1987 yılında Türkiye'ye yönelik bireysel başvuruları inceleme yetkisinin Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na tanınmasıyla ivme kazanan süreçte, Sözleşme ve Ek Protokoller çerçevesinde bireylere uluslar üstü düzlemde hak arama bilincinin aktarılmasına, yargısal ve yönetsel organlara bu düzlemin gereklerinin içselleştirilmesine yönelik tutku "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Göre Adil Yargılanma Hakkı" başlıklı esere varlık kazandırmıştır.

Bu kitap İzmir Barosu yayını olarak 2006 yılında konuyla ilgili ilk çalışmalar arasında literatüre katılmaktaydı.

Kitabın girişinde yer alan "Yargılamanın değişmeyen öznesi insandır" görüşü doğrultusunda son söz sanığındır ya da davalınıdır söy-

⁴⁴ İzmir Barosu Yay. Mart 2006

lemlerinin yeterli olmadığına değinilerek yargılama etkinliğinin yargılananların bilgisi ve etkin katılımı ile gerçekleşmesi halinde yargılama adaletinin var olabileceği vurgulanmaktadır. Adil yargılanma hakkı, yargılama sürecini, yargı organının konumunu ve işleyişini, kararların verilmesine hakim olan esas ve usuller ile uygulanışını evrensel ölçekte geçerlilik taşıyan kriterlerle değerlendirilmesini ifade etmektedir. Bu bağlamda kitap, “Adil Yargılanmayı Talep Hakkı”, “Hakkaniyete Uygun Yargılanma ve Silahların Eşitliği” ile “Savunma Hakkı” ana başlıkları altında yapılandırılmıştır. Son bölümde ise, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin adil yargılanma hakkına ilişkin yöntem ve yaklaşımı üzerinde durulmaktadır.

Kitabın özgün olma ve Türk hukukunu yönlendirici olma niteliği, işlenen her konunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin örnek kararlarıyla irdelenmesiyle belirginleşmektedir. Yazarın yorum ve açıklamalarıyla zenginleştirilmiş olan bu kararlar ülkemizin çağdaş hukuk düzenine ulaşmasında kanun koyucuya, avukatlara, yargıçlara, idareye ve bireylere rehber olacak bir çalışmadır. Adil yargılanma hakkının yapı taşlarını oluşturan kavram ve kriterlerin içeriğini bu kararlarda ve bunların yorumlarında bulmak mümkündür. Bu bağlamda birkaç örneğe kısaca değinmekte yarar vardır.

Mahkeme, bağımsız mahkeme kavramı açısından dava konusunu analiz ederken, yargıçların hiçbir organ ve kişiden etkilenmeyecek konumda olmalarının yanı sıra mahkemelerin görünümüleri ve yarattıkları izlenim açısından da toplumda ve bireylerde tartışılmaz bir güven ve saygınlık algısı yaratması gereğini İncal/Türkiye davasında karara bağlamıştır. Bu karar doğrultusunda, Anayasa ve ilgili yasalarda gerekli değişiklikler yapılarak askeri yargıçlar devlet güvenlik mahkemelerinin oluşumundan çıkarıldığı gibi daha sonra da bu mahkemeler kaldırılmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 13. maddesinde yer alan “etikili başvurma hakkı”, Sözleşme’nin 34. maddesine göre taraf devletlere bu hakkın kullanılmasına hiçbir nedenle engel olmaması yükümlüğü ge-

tirmektedir. Sözleşme'nin 13.maddesi, sözleşme kapsamındaki bir hak ve özgürlük örselenmesinin kamu görevlileri eliyle gerçekleştirilmesi halinde, bireyin yapacağı başvuru üzerine yetkili makamın derhal harekete geçerek konuyu uygun bir süre içinde sonuca bağlanmasını öngörmektedir. Türkiye'nin taraf olduğu karar örneklerini sergileyen Yazarın bu soruna ilişkin gözlem ve değerlendirmeleri şöyledir: “Kamu personelinin temelsiz suçlamalar nedeniyle görevlerini yapamaz duruma düşmelerini önlemeyi amaçlayan idari soruşturma aşamaları doğru işlemediği zaman yargılama bağımsızlığına dönüşmekle kalmamakta, devlet memurlarının suç işlemlerini özendirilen bir etken olabilmektedir. En alt birimlerden başlayan bu tutum, karşılıklı dayanışma ve hoşgörü anlayışı içinde, yargı organına kadar uzanabilmektedir. Olay bu boyutlara geldiği zaman devlet adeta bir suç aygıtı olmakta, toplumsal güvenin yerini genel bir inançsızlık almaktadır.”

Ülke gündeminden hiç düşmeyen yargı reformu beklentileri ve hukuk devleti olma özlemi dile getirilirken Güney Dinç'in bu eserindeki anlatımları özümsemeden yapılacak düzenleme ve uygulamaların çağdaşlığın çok uzağında kalacağı anlaşılmaktadır.

f) Sorularla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi⁴⁵

Yazar, kitabının başlangıcında “Giriş” bölümünde “Barış Coşkusu” başlığı altında, ilkokulda 9 yaşındayken çocukluğuna ait, savaşın (2. Dünya Savaşı) bittiği güne ait belleğinde kalıp hiç unutamadığı bir anılarından söz ediyor. Savaşın hiç çirkin yüzünü görmemelerine karşın savaşın bittiğini öğrendiklerinde arkadaşlarıyla birlikte nasıl sevinip coşkuyla okul çantalarını havaya fırlatıp atlayıp zıpladıklarını anlatır ve olayı değerlendirerek; “... Hep savaş içinde olmuştuk ama Türkiye, Avrupa'nın en güvenli ülkesiydi. Bizim yaştakiler, savaşı yaşamadıkları gibi, barışın ne anlama geldiğini de bilmiyorlardı... Nasıl bir duyguya kapılmıştık da, savaşın bittiğini duyunca böylesine tanımlanması güç bir coşkuyu yaşamıştık. Benim ve arkadaşlarımdan çocuksu coşkusu, o günlerde ne olduğunun bile ayırdığına varamadığımız barış içinde yaşama içgüdüsünden kaynaklanan

⁴⁵ Türkiye Barolar Birliği Yayınları *Mayıs 2006*

insancıl bir tepkiydi. Gerçekten de, insanlık adına yürütülen en saygın çabalar, her çağda ve her koşulda, silahların yok edici gücüne karşı barış inancının egemenliği için verilen uğraşlar olmuştur. Umutsuzluğa düşmenin gereği yok. Belki bir gün sözde değil, özde de barışa uzanabileceğiz.”

diyerek insan temel hak ve özgürlükleri ile barış arasındaki ilişkiyi çok güzel anlatmaktadır.

Kitabın yazarı Güney Dinç kitabında; “İnsan haklarının bireysel ve toplumsal ölçekteki amacı, adaletin egemen olduğu bir dünyada herkesin insanca ve özgürce yaşamasıdır. Sorgulanması gereken konu, AİHS ve ek protokoller çevresinde oluşan hukuk kurallarının, AİHM kararları ile insan haklarının gerçekleşmesine hangi boyutlarda katkıda bulunduğudur”, diyerek konuya hukuksal bakış en özlu bir biçimde ifade etmektedir.

103 soru ve cevabıyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Ek protokollerini açıklayan, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ve değerlendirilmelerinin bulunduğu bu kitap 2006 yılından beri ders ve eğitim kitabı olma özelliğini hala muhafaza etmektedir.

Ülkemizde insan hakları konusunu ilk gündeme getirenlerden birisi olan Av.Güney Dinç’in hazırladığı bu kitap için daha fazla bir şey söylemeye gerek yok, çünkü kitabı incelediğinizde bugüne (kitabın yayın hayatına katıldığı 2006 yılına) değin bu alanda yazılmış, teorik bilgileri de içermekle birlikte uygulamacılar için çok değerli bir rehber kitap olduğu görülecektir.

Kitap bu alanda yazılmış en yetkin kitaplardan biri olma özelliğini taşıdığı gibi yalnızca avukat adayları için değil tüm hukukçular için de bir başucu kitabı olmuştur.

Kitap neredeyse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin şerhi niteliğindedir.

g) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Malvarlığı Hakları⁴⁶

Ülkemizde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin bir uygarlık sorunu olarak kuramsal alanda çok sınırlı bir ölçekte ele alındığı, yargısal uygulamalarda ise henüz benimsenmediği iki binli yılların ortalarında Güney Dinç'in Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Malvarlığı Hakları başlıklı eseriyle konuyu özenle işlediği görülür. Türkiye'nin 1954 yılında Sözleşmeyi ve 1 Numaralı Ek Protokolü ulusal hukukuna katmasıyla başlayan süreçte nasıl bir rejim içine girdiği, devletin ve bireylerin hak, yükümlülükleri ile sorumlulukları Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin seçilmiş kararları üzerinden incelenmiştir.

Güney Dinç'in kitabına da adını verdiği şekilde “**mülkiyet hakkı**” kavramı yerine “**malvarlığı hakları**” kavramının kullanmasını da şöyle açıklamaktadır:

“... Taşınır ve taşınmaz mallar, elle tutulabilen veya dokunulamayan varlıklar, hisseler, patentler, tahkim kararları, emeklilik aylığı, kira alacakları, bir etkinliğin yürütülmesinden kaynaklanan ekonomik çıkarlar, mesleğini uygulama hakkı, yöntemsel uygulamalara dönük beklentiler, AİHM'nin kararları ile mülkiyet hakları içinde değerlendirilen konulardır. Kanımızca <mülkiyet hakkı> deyimini bu kadar yaygın bir ilişkiler alanını tanımlamaya yeterli gelmeyecektir. Konuların genişliğini ve çeşitliliğini gözeterak, Ek 1. Protokol'ün içeriğini 'malvarlığı hakları' olarak anmayı daha uygun görüyoruz.”

Eser, beş bölümde yapılandırılmıştır. Birinci bölümde mülkiyet hakkı kavramının geleneksel hukuk ve sözleşme açısından karşılaştırma-ly analizi yapılarak bu hakkın korunmasının boyutları ve korumaya ilişkin üç kural yöntemi açıklanmaktadır. İkinci bölümde Ek Protokole göre malvarlığının sonlandırılmasında hukuka uygunluk koşulları üzerinde durulmakta, malvarlıklarının kullanımındaki sınırlar belirlenmekte ve devletin malvarlığı haklarının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülüğü incelenmektedir. Üçüncü bölüm malvarlığı hakları açısından ayrımcılık

⁴⁶ TBB Yayınları . Birinci Baskı Mayıs 2007

yasağına ve bu hakkın medeni hak ve yükümlülükler kapsamında olması nedeniyle Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca adil yargılanma güvenesi içindeki konumuna ayrılmıştır. Dördüncü bölüm Avrupa Birliği yönetimince benimsenen politika ve önlemlerin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından bir hukuk normu ya da en azından Birliğin ortak yasasına yönelik bir olgu olarak öncelikli ve ağırlıklı ölçüde değerlendirilmesine ilişkin tartışma ve gelişmeleri konu edinmektedir. Beşinci bölümde malvarlığı davalarında hakkaniyete uygun giderim kavramı genel bir açıklamayı izleyen kamulaştırma, uygun sürede yargılanma, haksız tutuklama, malvarlığı haklarına saygı gösterme yükümlülüğüne aykırılık gibi olgularla işlenmektedir.

h) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Göre Çevre ve İnsan⁴⁷

Yazar, kitabın başında,

“ ... Evrensel içeriği ağırlık taşıyan konularla ilgili hukuksal düzenlemeleri de, evrensel ölçülerde ele alınması gerekiyor. Oysa çevrenin uluslararası hukukun konular arasına girmesi, çok yeni bir oluşumdur. Öylesine yenidir ki, insan haklarını guruplar biçiminde sıralandıran hukukçulara göre, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı, ancak 'üçüncü kuşak' hakları arasında anılmaktadır. Bu tür ayrımlar sözü edilen hakların önem sırasına göre değil, çağımız insanının yaşamsal konular karşısındaki ilgisizlik ve ayrımcılığına göre belirlenmektedir. Hangi gerekçe ile olursa olsun, en önemli ortak varlık olan çevrenin 'üçüncü kuşak' düzeyinde kaldığını anımsatan dış kaynaklı söylemleri yakışsız ve gereksiz buluyoruz...” diyerek, “çevre” nin en önemli ortak varlık olduğu vurgusunu yapmaktadır.

Yazar, uluslararası çevre hukukunun gelişmesine katkıda bulunan en önemli girişimin 1972 yılında Stockholm'de gerçekleşen Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı olduğunu belirterek, bu konferansın sonunda hazırlanan Stockholm Bildirgesinin ilerleyen yıllarda çevre konusundaki yeni arayışlarına temel olduğunu söyleyerek 1982 Doğa Şartı ve 1992 Rio Dünya Zirvesi'ni örnek vermiştir. Bu çalışmalar hukuksal düzenlemelerin yapılmasında da etkin olmuştur.

⁴⁷ TBB Yay. Birinci Baskı Mayıs 2008

Yazar, çevresel kirliliğin başlıca sorumlusunun, doğal etkenler dışında, insanlar olduğunu belirtmekle birlikte asıl sorumlunun “Kapitalist Ekonomik Sistemin Çevreye Bakışı” olduğunu somut örnekleriyle açıklamaktadır.

“Sağlıklı Bir Çevrede Yaşama Hakkı”, “AİHM’ne Göre Toplumsal Yaşam ve Çevre Sorunları”, “Sanayi ve Çevre Kirliliği”, “Nükleer Tehlike ve Radyasyon” ve “Çevresel Etkinlikler” ana başlıkları altında yazar, çevre sorunlarını tüm ayrıntılarıyla birlikte ele almakta, konu hakkında gerek Türkiye ve gerekse diğer Avrupa ülkeleri hakkında AİHM’nin çevre ile ilgili verdiği kararlarını değerlendirmektedir.⁴⁸

Aydınlığa Mektuplar⁴⁹ (1928-1937)

Aydınlığa Mektuplar, cumhuriyetin ilk yıllarında(1928-1937) gazetelere gönderilen okur mektuplarından yapılmış bir seçkidir. Böyle özgün bir çalışma ilk defa yapılmış bulunmaktadır.

Yazar, “... Dönemi çok yönlü yansıtan bir görünüm sunabilmek için, tek bir yayına bağlı kalmayıp”, 1928 yılının Vakit, 1929 yılının Vakit ve Cumhuriyet, 1930 yılının Cumhuriyet, Son Posta, Hizmet, 1931 yılının Son Posta, Anadolu, Tan, Hizmet, Yeni Asır, 1932 yılının Cumhuriyet, Anadolu, Hizmet, 1933 yılının Akşam, Milliyet, Son Posta, Cumhuriyet, 1934 yılının Milliyet, Cumhuriyet, Son Posta, Vakit, 1935 yılının Son Posta, Tan, Cumhuriyet, Milliyet, 1936 yılının Cumhuriyet, Yeni Asır, Son Posta, Tan ve 1937 yılının Anadolu, Cumhuriyet, Tan gazetelerini kapsayan geniş bir tarama yapmıştır.

Okuyucu mektuplarını incelediğinizde neredeyse yüz yıla yakın bir süre önce var olan kimi sorunların yazarın deyimi ile, “böyle gelmiş böyle gider” sözünü hatırlatan biçimde olumlu yönde bir arpa boyu yol almadan olduğu yerde durduğunu görüyorsunuz. Okuyucu mektupla-

⁴⁸ Prof.Dr. İpek Özbeğ Sönmez’in, bu kitapla ilgili değerlendirmeleri, dergimizdeki, “Güney Dinç’in İnsan Çevre İlişisine Hukuk Alanındaki Katkıları” yazısında da bulunmaktadır.

⁴⁹ Dinç, GÜNEY, Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul Haziran 2010

rında, bürokrasinin çarpık uygulamaları, doğanın tahrip edilmesi ve çevre kirliliği, çarpık kentleşme, ulaşım güçlükleri gibi günümüzün can alıcı sorunlarından örnekler buluyorsunuz.

Yazar, ülkemizin karikatür sanatının öncüleri Cemal Nadir Güler, Ramiz Gökçe, Ratip Tahir Burak, Nemci Rıza Ayça, Hulki Onaran ve Sururi Güven'in aynı yıllarda yayımlanan ve okur mektuplarıyla örtüşen çizimlerinden örnekleri de esere koyarak dönemin düşünsel ve görsel gelişimini yansıtmıştır. Karikatürlerin hepsi anlamlı ve görülmeye değer. Örneğin Ramiz Gökçe'nin " Köhne İstanbul'dan Kurtuluyoruz" başlıklı bir karikatüründe, berber önünde oturan ve kafasında İSTANBUL yazılı saçsız bir kişinin tepesinde İstanbul kentini ustura ile traş ediyor , karikatürün altında da " Belediye imar faaliyetlerine başladı!.." yazısı var. Yine Ramiz Gökçe'nin üstünde , "Saltanat devrinin mirası: 1.000.000.000. Lira borç" yazılı bir karikatüründe, büyükçe çizilmiş üzeri büyük bir 1 rakamı ile Milyar ve etrafında da Osmanlı Saltanatının Borçları yazılı bir madeni parayı ayağına prangalanmış vaziyette çekiyor. Altında da, "Türkiye Bu zinciri kırmadıkça ilerlemeğe imkan yok!.." yazısı bulunuyor.

Yazar, kitabın sonunda "Son Gözlemler" başlığı altındaki değerlendirmesinde önemli bir tespitte bulunmakta; "... Görüntüdeki değişti tanımlamaya gerek var mı? Cumhuriyet'le gelen uygarlık, okur mektuplarında olduğu gibi, çizimlerde de açıkça sergileniyordu. Seçilen yol, Avrupa'ya boyun eğmeden, yaltaklanmadan Avrupalı olmaktı. Bir başka deyişle, Avrupa'ya rağmen Avrupalılaşmak."

VII- GÜNEY DİNÇ'İN SANATÇI KİŞİLİĞİ

Öğrencilik yıllarında yazdığı şiir, öykü ve denemeleri, Şairler Yaprağı, On Üç, Galeri, Salkım, Varlık, Seçilmiş Hikayeler gibi dergilerde yayınlandı. Güney Dinç, şiir yazmaya niçin ara verdiğini şöyle açıklamakta:

“Yasaklar nedeniyle çok geç ulaşabildiğim Nazım Hikmet’i okuduktan sonra, şiire ara verdim. Bir daha da başlayamadım. Kişi böyle bir düzeyi yakalayamıyorsa eğer, şiirde çok direnmemeli.”⁵⁰

Güney Dinç, ülkemiz gibi tarihsel süreç içinde bunca yoksunluğun sergilendiği bir toplumun sanatçılarının soyut arayışlarla yetinemeyeceklerini, sanatın, yaşam gibi somut bir olgu olduğuna inanır. Güney Dinç’e göre sanatçı, toplumdan aldıklarını kendi yetenekleri içinde yoğurup, ürünlerini değişik biçemlerde yine topluma sunan kişidir.

Güney Dinç’e göre, toplum kuşkulu ve sancılıysa sanatçı da te-dirgindir. Sanatçının görevi ağrı kesen haplar gibi topluma acıyı unutturmak değil, yaşanan mutsuzluk ve acılar için bulabildiği çözümleri sergilemektir. Bu anlamda, sanatçı politikanın içinde ve en duyarlı yerindedir. Sanatçı da sınıfsal birikimlerin ürünüdür. Güney Dinç, bu görüşlerinin sanatçının toplumsallaşmaya zorlanması olarak anlaşılmasını istemez. Sanatçı toplumsallığı kendi algıladığı boyutlarda değerlendirir. Güney Dinç’e göre, sanatçının gönenci, toplumla bütünleşip, giderek evrenselliğe yönelmektir. Özgürlük, sanatın doğasında vardır ve o nedenle sanatçı özgür kalmalıdır. Kimse kalkıp da yazara çizere ‘şöyle veya böyle yapacaksın’ diyemez.

Güney Dinç’in sanat için olmazsa olmazı, “sevgi ve coşku” dur.

Güney Dinç’in sanatçı kişiliğini bu değerlendirmelerinde ve tabidir ki yapıtlarında görebiliriz.

Güney Dinç’in Romanları

a) Amastris Üşümesin

Roman, *“Başlangıçlar önemlidir. Hiçbir başlangıca, ne yöne akacağı anlaşılmadan, doğru veya yanlış denemez.”* tümcesiyle başlıyor.

⁵⁰ 1998 yılında Çağdaş Hukuk Dergisi ile yapılan röportaj

Erkeğin kızdan üç yaş büyük olduğu biri İzmir Kız Lisesi 1. sınıfta, diğeri İzmir Atatürk Lisesi'nde son sınıf öğrencisi olan iki kişinin İzmir'de 1980 yılında bir tiyatro etkinliği tanışmalarına neden olur ve birliktelikleri böyle başlar. Üniversitede Leyla Arkeoloji, Emre de Kimya Mühendisliği Bölümü'nü seçer. Leyla'nın okuduğu kitaplardan birinde rastladığı Sesamos'ta basılan dört sikke dikkatini çeker. Paralardan birinin arka yüzünde dolgun vücutlu genç ve güzel bir kadın vardır. Kadının hemen arkasında yukarıdan başlayarak düzgün harfler ile aşağıya doğru inen bir yazıda, "Amastris", ikinci sırada da kraliçe anlamına gelen "basilissis" sözleri bulunur. Leyla, Zonguldak ve çevresinde arkeolojik araştırmalar yapan Danimarkalı bir bilim ekibine katılır. Emre de İzmir'de kimya mühendisi olarak çalışmaktadır.

Leyla'nın bu arkeolojik kazı çalışmaları ve içindeki yaşantı, Emre ile olan ilişkisinin kaderini tayin edeceği gibi ikisinin de belki yaşamlarının sonuna kadar kimse ile paylaşamayacakları bir sırrı da beraberinde getirir. Anadolu'nun arkeolojik tarihinin zenginliklerini korumak ve bu zenginliklerin vyağmalanmasına engel olmak için kimse ile paylaşamayacakları ve saklayacakları bir sırdır bu.

b) Lütfiye ve Komşusu

2.Dünya Savaşı yıllarında İngilizlerden kaçan Galterio adlı İtalyan kruvazörünün 8 Ağustos 1943 'te İzmir Körfezi'ne sığınmasıyla başlayan bir roman...

İzmir'in aydınlık ve duru bir kent olduğu zamanlar, Doğu'nun ticari olanaklarının çekiciliğine kapılarak İzmir'e yerleşmiş bir Levanten ailenin anıları. Kruvazörün komünist makine subayı ile Levanten ailenin kızı arasındaki sevgidir anlatılan.

Bir yanda 20. yüzyılın başlarında Osmanlı'nın çöküşüyle birlikte Midilli Adası'ndan Anadolu'ya göçen ailelerin yeni yurtlarında Yunan egemenliğine girmelerinin yarattığı şaşkınlık...

Çanakkale’de şehit düşen Mülazımıevvel Nail Bey’in eşi Lütfiye’ye gönderdiği tarihi belge niteliğindeki mektuplar.

Savaş sonrasında yaşanacak toplumsal ayrışmaların ilk belirtileri.

Romanın sonunda Lütfiye’nin sözleri tam bir final; “Savaşın acısını bilmeyenler, barış içinde yaşamının değerini anlayamazlar”

c) Duvardaki Örümcek

2.Dünya Savaşı arifesinden günümüze yapılan bir yolculuk, tek partili siyasal yaşamdan çok partiliye geçiş, İzmir ve Karşıyaka’nın en doğal, güzel zamanları. Roman kahramanımız Turgut’un lise öğrenciliğine kadar oluşan bir kitap okuma alışkanlığı ve lisede artarak devamı, İstanbul’da üniversite yaşamı, fakültenin en güzel kızı Ferah’la tanışması, okulu bitirmeleri, Turgut’un askerliği. 60 ihtilali, Ferah’ın sanat galerisi, Turgut’un avukatlık stajı düşünleri, birbirlerine olan sevgilerinin paylaşımı, mutlulukları...

Sonra yalnızlık...

Örümceğin ağlarına takılan sineğin feryadı, Çiçek’in doğumu...

Turgut para kazanan bir avukat artık. 1960 Anayasası’nın getirdiği özgürlük ortamı, Hukukun üstünlüğünü, sınıf mücadelesini, demokrasi, insan hakları ve kuvvetler ayrılığını okuyor. 70’li yıllara doğru devrimcilerle onları yok etmek isteyenler arasındaki hukuk dışı yollardan sürdürülen hesaplaşmalar, 12 Mart Muhtırası, büroya gelen gençlerden biri yüzünden gözaltına alınış, sorgu, işkence, tutuklama,dava ve salıverilme...

Ferah’la iki yabancıya dönüşmeleri...

12 Eylül sonrası İstanbul’dan ayrılır Turgut. Bozburun’a gider ve orada tekne yapım atölyesinde tekne yapımını öğrenir, iki yıl sonra ken-

di teknesini de yapar. Turgut özgür ama yalnızdır. sonra gelen bir konuk, torunu Murat... Dede ile çocuk, dolu dolu geçen bir yetmiş beş yılın muhasebesi.

Son demlerinde sıcacık bir ışık...

Türkiye'nin yakın tarihinin Turgut'un yaşamı içinden anlatılışı...

Yedi Domuzlu Altın (Öyküler)

Kimi birbirleriyle bağlantılı, kimi ayrı 8 öyküden oluşan bu kitap Güney Dinç'in kendi ifadesiyle, bizim topraklarımızı ve bizim insanımızı anlatmaktadır. Öykülerden kitaba adını veren yedi domuzlu altının anlatıldığı Yağmur Avcıları'nda, Kör İlyas'ın yedi domuzlu altını arayışını, bunun antik bir altın sikke mi yoksa bir yutturmaca mı olduğunu, ya da uygarlıkları, yüzyılları birbirine bağlayan bir simge mi olduğunu düşünecek, Kybele'nin parmak izleri öyküsünde Dede Sultan Börklüce Mustafa'nın ölümü nasıl onurla karşıladığını, yüzyıllara yayılan efsanesini, 5 dil bilen üniversite mezunu ve asıl adı Abdülkerim Apollinaire Türkgeldi olan ve Ege'nin bir köyüne cami imamı olarak gelen Rastlantı Hoca'yı, Ege kıyılarında, savaşlarının anlatıldığı tanrı ve tanrıçaları, Zeus'u, Artemis'i, Kybele'yi ve diğerlerini bulacağınız bu kitapta, antik çağdan bugüne kadar vergi (öşür vergisi, serçe vergisi, çul vergisi, Asakir-i Mansure-i Muhammediye vergisi vd) verip askere giden, çalışıp didinerek yaşamaya çalışan bildiğimiz Anadolu insanların öyküleri anlatılmaktadır.

VIII- GÜNEY DİNÇ'İN TARİHÇİLİĞİ

Güney Dinç pek çok konuyla ilgilenmiştir. Tarih de bu konulardan birisidir. Kitaplarında, çeşitli yazılarında antik çağlardan, Anadolu ve Mezopotamya halklarından, Selçuklu'dan, Osmanlı'dan tarihi bilgiler ve anlatımlar bulunur.

Güney Dinç, dedesi Mehmet Nail Bey'den Balkan Savaşı döneminde kalan kartpostal, resim ve fotoğraflardan derlediği "Kartpostallarla Balkan Savaşı" adlı kitabına⁵¹ ilişkin konunun uzmanlarının değerlendirmeleri şöyledir:

a) "Balkan Savaşı'yla İlgili Sıradışı Bir Kitap ve Bana Düşündürdükleri" Engin BERBER^{52*}

Her kitap ve makale gibi, bu makalenin de bir yazılış öyküsü var. Yanlış hatırlamıyorsam ağustos ayı sonlarıydı, değerli hukukçu Cemal Nedret Erdem benimle temas ederek, İzmir Barosu eski başkanlarından Av. Güney Dinç'in, "Mehmed Nail Bey'in Derlediği Kartpostallarla Balkan Savaşı (1912-1913)" başlıklı kitabını (İstanbul: YKY Yayınları, 3. Baskı, 2013, 307s.) tanıtan, özlü bir yazı kaleme almamı rica etti. Yakın geçmişte yitirdiğimiz bir insan ve çevre hakları savunucusu Güney Bey'in, gözümden kaçmış bu çalışmasını okumama ve vefa borcumu ödememe aracılık edecek bu teklifi seve seve kabul ettim.

Doçentlik unvanı almak üzere YÖK'e başvurduğumda (1998), jüride bulunan ve "meslektaş" demekten utanç duyduğum bazı şahısların organize haksızlığına uğramış ve konuyu yargıya taşımak istemiştim. O günlerde herkes, avukat olarak bana Sayın Dinç'i işaret etmişti. Randevu alıp bürosuna gittim, olup biteni anlattım. Beraberimdeki evraklara da baktıktan sonra haklı olduğumu, açacağım davayı mutlaka kazanacağımı, ancak avukatlığımı yapmayacağını söyledi. Sebebini öğrenmek istediğimde, suç Ankara'da işlendiği için sık sık Ankara'ya gitmek zorunda kalacağı ve bu durumun bana yüklü bir maliyet çıkaracağını söylemişti. Güney Bey yanılmadı, açtığım davayı kazandım ve bu ulvi davranışını çok yerde anlattım.

Tanıtacağım kitabın öyküsüne gelince; Mehmed Nail Bey, Güney Dinç'in anne tarafından dedesi ve Balkan Savaşı'nda Bulgar Ordusu'na

⁵¹ Kartpostallarla Balkan Savaşı (1912-1913)/ Güney Dinç/ Yapı Kredi Yayınları/278s.

⁵² * Ege Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Prof. Dr. Prof.Dr.Engin Berber'e katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

esir düşmüş bir Osmanlı subayı. Üsteğmen Mehmed Nail, Sofya'daki esaret günlerinde, propaganda amacıyla Bulgaristan ve Avrupa'nın diğer ülkelerinde basılmış/bastırılmış çok sayıda kartpostal, fotoğraf ve temsili resmi iki albümden biriktirmiş. Bazıları üzerine eski Türkçe notlar da düştüğü bu görseller, Dinç'in kitabının "Sunu" kısmında belirttiği üzere savaşın çirkin yüzü ve sebep olduğu acıları gözler önüne seriyor. Alman Demir Salıp (Haç) Madalyası'na sahip Mehmed Nail Bey, esaretten kurtulduktan sonra Çanakkale Cephesi'ne gönderilmiş ve kızının doğduğunu öğrendikten kısa bir süre sonra şehit düşmüş (1915).

İçerik açısından hiçbir eleştiriyi hak etmediğini düşündüğümüz kitapta, profesyonel tarihçileri kışkıracak bir sorumluluk ve terzi tizliği var. Her şeyden önce, solmaya başlayan görselleri yayına dönüştürmek suretiyle toplumsal belleği (tarih) aydınlatacak bir malzemenin kaybolup gitmesine izin vermediği için kendisini kutlamak gerek. Olasılıkla aynı zamanda bir yazar olması nedeniyle görselleri bir tarihçiye vermeyip kendisi kitaba dönüştürmüştür. Yaptığı işi kıymetlendirmek için de, Balkan Savaşı ile ilgili Türkçe yazılmış ve de Türkçe'ye çevrilmiş bütün telif eserleri gözden geçirmiş. Niyetinin, bir "Balkan Savaşı tarihi yazmak" olmadığını söylese de, sonuçta ortaya çıkan bu olmuş.

Biçim olarak kitap, "20. Yüzyılın Başında Balkanlar" başlıklı ve "Giriş" yerine geçecek bir bölümle başlıyor. "Sonuç" yerine geçebilecek bölüm ise, "Sonsöz Yerine: Doğu Sorunundan 21. Yüzyılın Evrensel Sorununa" başlığını taşıyor. Hiçbir görselin yerleştirilmediği bu iki bölüm dışında kalan, toplam 21 bölümde 230 civarında kartpostal ve fotoğraf bulunuyor. Bizce kitabın eleştiriyi hak eden tek yönü, bölüm başlıklarının fotoğraflara göre atılmış olması. Bu nedenle olmaması gereken, "Karadağ Savaşları" gibi, bir kartpostalı olan bir sayfalık bir bölüm (s. 119) ile birkaç sayfalık bölümler ortaya çıkmış.

Kitap, 20. Yüzyıl'a girerken Bulgaristan ve Bulgar insanı üzerinden, Balkan devletlerinde iktidarların, yüzlerce yıldır kendilerini yönetmiş Osmanlı Devleti ve Müslüman/Türk halkına nasıl kinle baktıklarını görselleştirmesi bakımından önemli. Hiç kuşkusuz bu durum, Balkan

tarih yazıcılığında yakın geçmişe kadar egemen olan: Az gelişmişlikten Osmanlı'yı sorumlu tutmaktan kaynaklanıyor. Görsellerde Bulgar Ordusu, Bulgaristan'da yönetici sınıfın yaşadığı mekânlar, propaganda olgusu, Bulgarlar'ın giyim-kuşamı, gelenek-görenekleri, dinlenme ve eğlence alışkanlıkları ile mabetleri, kaplıcaları, caddeleri ve yapı dokusu ile Sofya'nın fiziki görünümü gibi, tarih dışındaki bazı sosyal bilim disiplinlerini de ilgilendiren zengin ayrıntılar bulmak mümkün. Yazarı tarihçi olmasa da hakkını vermiş bir kitaptan, daha fazla hangi katkı beklenir bilemiyorum.

Işıklar içinde uyu Güney Ağabey!

b)“Güney Dinç'ten tarihi bir derlemenin sunumu Kartpostal- larla Balkan Savaşı” Erdal ASLAN⁵³

“Kartpostallarla Balkan savaşlarını ilginç ve önemli kılan en temel özellik, tamamen Mehmet Nail Bey'in derlediği kartpostal, resim, fotoğraf ve karikatürlere dayalı olarak yazılması. Yaşanmış olan dramatik bir geçmişin farklı anlarından kesitler sunan tarihin bu görsel tanıklarının, tarihsel bir metin oluşturacak şekilde sunulması, dünyada tarihçilik alanında yaygın olarak rastlanan bir durum olma sına karşın, Türkiye'de henüz pek de görülen bir durum değil. Resimler, fotoğraflar, kartpostallar, minyatürler, gravürler, propaganda afişleri, görsel tarihsel bilgi kaynakları ve objeler, Türk tarihçiliğinde daha çok yazılı metinleri süsleyen, ilgi çekici hale getiren tasarım unsurları olarak algılanır.

Güney Dinç'in kitabı dünya tarihçiliğindeki örneklerinde olduğu gibi kitabın yazımında fotoğraf ve kartpostalların esas alınmış olması bakımından son derece önemli bir çalışma. Bu özelliği ile Türkiye'de bir tarihsel süreci görselleri esas alarak yazan bir yaklaşımın örneklerinden bir tanesini, belki de ilkinin vermiş olması açısından son derece ilgi çekici.”

⁵³ Cumhuriyet Kitap Sayı 1064

Güney Dinç'in çok yönlü mücadeleler içinde geçen dolu dolu olan yaşamı, bedenini de zayıflattı ve doğa yasasına daha fazla diremedi. Koah teşhisiyle Ege Üniversitesi Hastanesi'nde bir süre tedavi altında tutuldu. 9 Ekim 2015'de aramızdan ayrıldı.

GÜNEY DİNÇ'İN KİTAPLARI, MAKALELERİ, BİLDİRİLERİ

a)Kitaplar

Amastris Üşümesin -Cumhuriyet Yayınları, 2014

Duvardaki Örümcek - Cumhuriyet Yayınları, 2013

Lütfiye ve Komşusu - Cumhuriyet Yayınları, 2012

Aydınlığa Mektuplar - YKY, İstanbul, 2010

Mehmet Nail Bey'in Derlediği Kartpostallarla Balkan Savaşı [1912 -1913]YKY, İstanbul, 2008

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Göre Çevre ve İnsan, 2008

AİHS ve Malvarlığı Hakları, Türkiye Barolar Birliği Yay.Ankara, 2007

Sorularla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Türkiye Barolar Birliği Yay., 2006

AİHS'ne Göre Adil Yargılanma Hakkı, İzmir Barosu, 2006

AİHS'ne Göre İnanç , Anlatım ve Örgütlenme Özgürlükleri, İzmir Barosu, 2005

Yedi Domuzlu Altın - Bilgi Yayınevi Ankara, 1990

Pençeli Adalet, Boyut Yayınevi, İstanbul, 1988

Güvensizlik Üçgeni(1402'likler, Güvenlik Soruşturması, Fişleme), 1987

İnsan Haklarına Uzanmak, Say Yayınları İstanbul, 1986

Yök Çıkmazı Yüksek Öğretim Davaları, Bilim ve Sanat Yayınevi, 1986

b) Makaleler-Bildiriler

Sevgili Mustafa Balbay: 15.04.2013 Cumhuriyet Gazetesi

Paralel Devlet ve Haşhaşiler: 30.04.2012 Cumhuriyet Gazetesi

Deniz Dinç Yılmaz İle Söyleşi: Mart 2012 TMMOB Makine Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Bülteni

Cumhurbaşkanlığı Seçiminde Kime Oy Vermeli?: 19.03.2012 Cumhuriyet Gazetesi

Eee'leyerek Konuşmak: 06.03.2012 Cumhuriyet Gazetesi

KHK'ler ve Uygulama Alanları Üzerine Değınmeler: Ocak/Şubat 2012 Mimarlık Dergisi

Yargı Eliyle Savaşmak: 14.7.2012 Cumhuriyet Gazetesi

Yargı Bağımsızlığı Yeniden Kazanılmalıdır: 03.7.2011 Cumhuriyet Gazetesi

İnsan Haklarında 'Deniz Bitti' mi?: 26.04.2011 Cumhuriyet Gazetesi

Yeni Osmanlıcılara Zorunlu Bir Anımsatma: 04.04.2011 Cumhuriyet Gazetesi

Hedefteki Hukuk: TMMOB Makine Mühendisleri Odası İzmir Şubesi (Broşür) 2010

AKP'nin Anayasa Paketine Hayır Demek Zorundayız: 02.08.2010 Cumhuriyet Gazetesi

Aydınlığa Yönelişinin İntikamını Aldılar: 27.06.2010 Cumhuriyet Gazetesi

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin Yer Bakımından Kapsama Alanını Belirlerken, Barış Çağrısı mı, Yapıyor? Yoksa Emperyalist Savaşların Yolunu mu Açıyor?: Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2010

Adı Yasaklanan Ülke: Makedonya: 24.10.2009 Cumhuriyet Gazetesi

“Ekmek Karnesi” ve “Monşerler”e Dair: 02.05.2009 Cumhuriyet Gazetesi

Taşların Dili: Mozaik Denizi (Kitap İncelemesi): Nisan 2009 Ege Mimarlık

Cumhuriyet Karartılmamalıdır: 23.01.2009 Cumhuriyet Gazetesi

Uluslararası Belgeler Açısından Özel Yaşam: 18.10.2008 Özel Yaşamın Gizliliği Paneli, TBB Yayını

Özel Şeriat Mahkemeleri mi Geliyor ?: 19.09.2008 Cumhuriyet Gazetesi

AKP'nin Hukuk Reformu Strateji Planı: 2008

Kimliksiz Tanıklarla Adaletin Yok Edilmesi:19.07.2008 Cumhuriyet Gazetesi

Özel Yaşamın ve Aile Yaşamının Korunması: İnsan Hakları (Konferanslar) Ankara Barosu İnsan Hakları Merkezi Yayınları 2006

A.İ.H.S.'ne Göre Silahların Eşitliği: TBB Dergisi sayı 5, 2005

Yabancılara Taşınmaz Satışı ve İmar Planları: Ege Mimarlık 2005/2-54

Anayasanın Değiştirilen 90. Maddesi Karşısında Temel Hak ve Özgürlükler: TBB İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından 5 Kasım 2004'te düzenlenen “İnsan Hakları Uluslararası Sözleşmelerinin İç Hukukta Doğrudan Uygulanışı” konulu paneldeki bildirisi.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Mülkiyet Hakkı: TBB Dergisi sayı 51, 2004

A.I.H.M. Kararlarına Göre Avukatla Savunma Hakkı: TBB Dergisi sayı 55, 2004

Türk Ceza Yasasının Kentsel Getirileri: Ege Mimarlık 2004/4-52

17 Ağustos Depreminin Düşündürdükleri: Ege Mimarlık, sayı 32

İnsan Hakları Yasası'nın 50. Yılı: 01.05.2004 Cumhuriyet Gazetesi

Kordon Yolu Yapılamaz: 06.01.2004 Hürriyet Gazetesi

Portre, Erşen Sansal: Günışığı Hukuk Dergisi 2003

AİHM'den Bir İlk Hasan Balıkçı Davası: TMMOB Makine Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Bülteni Temmuz 2002

Yerel Yönetimler Reform Tasarısı Üzerine: TMMOB Makine Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Bülteni Temmuz 1998

Depremler, Mimarlar, Mühendisler ve Hukuk - Mimarlar Odası İzmir Şubesi 1998

Kentli Olmak: Mimarlar Odası İzmir Şubesi 1998

DGM'lerde Yargılamalar: 30.06.1998 Cumhuriyet Gazetesi

Başboşluk Özlemi - Mimarlar Odası İzmir Şubesi Nisan 1998

Toplum ve Hukuk - TMMOB Bülten sayı 87, 1996

Dünya İnsan Hakları Pazarı: İnsan Hakları ve Türkiye Dizi Yazı 1 – 1995 Cumhuriyet Gazetesi

Artık Kol Kırılınca Yen İçinde Kalmasın: İnsan Hakları ve Türkiye Dizi Yazı 2 – 1995 Cumhuriyet Gazetesi

İnsan Hakları İçin Ortaklaşa Güvence: İnsan Hakları ve Türkiye Dizi Yazı 3 – 1995 Cumhuriyet Gazetesi

Özal'ın Bireysel Başvuru Oyunu: İnsan Hakları ve Türkiye Dizi Yazı 4 – 1995 Cumhuriyet Gazetesi

Yargı Kararları AİHK'de: İnsan Hakları ve Türkiye Dizi Yazı 5 – 1995 Cumhuriyet Gazetesi

Türkiye Sürekli Gündemde: İnsan Hakları ve Türkiye Dizi Yazı 6 – 1995 Cumhuriyet Gazetesi

Türkiye Keskin Dönemeçte: İnsan Hakları ve Türkiye Dizi Yazı 7 – 1995 Cumhuriyet Gazetesi

Özürü Demokrasi: 01.08.1993 Cumhuriyet Gazetesi

TEK'in Özelleştirilmesi: 5.11.1991 Cumhuriyet Gazetesi

9 Eylül Coşkusu: 9 Eylül 1991 Cumhuriyet Gazetesi

Politik Göçmenler ve Terörle Mücadele Yasası: 02.07.1991 Cumhuriyet Gazetesi

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ulusal Yasadır: Ankara Barosu Dergisi, 1991/5

Güvenlik Soruşturmasından MİT de Bıktı: 18.12.1990 Güneş Gazetesi

Ölüm Cezası ve Terör: 31.10.1990 Cumhuriyet Gazetesi

Ölüm Cezaları Kaldırılmalıdır: Birlik Dergisi 1990

Sargın - Kutlu Bireysel Başvurusu: 07.02.1990 Cumhuriyet Gazetesi

NATO'nun Çöpçüleri: Cumhuriyet Gazetesi

İnsan Hakları Yasası: 04.12.1989 Cumhuriyet Gazetesi

Bir Olay Bin Ders: 13.09.1988 Cumhuriyet Gazetesi

Ceza Evlerinde İnsan Hakları: Bilim ve Sanat, Haziran 1988

Dönüş ve İnsanlarımız: Görüş Dergisi Mayıs 1988

Savunma Hakkı ve İşkence: 09.04.1988 Cumhuriyet Gazetesi

Adalet Hangi "Mülk'ün" Temeli?: Ankara Barosu Dergisi 1988/2

Aynı Konusu 141-142: Gün Dergisi 1988

Cezaevlerinde İnsan Hakları Tek Tıp Giysi-Tekdüze İnsan: Bilim ve Sanat Mayıs 1988

İdamlık Dosta Selam: Yeni Düşün Dergisi Mayıs 1988

Savunma Hakkı ve İşkence: T.B.B. Dergisi Ocak 1988 sayı 1

Özgürlük Tutsakları: 06.02.1988 Cumhuriyet Gazetesi

Politik Göçmenlerin Dönüşü: 19.12.1988 Cumhuriyet Gazetesi

Bilgisayar Çağında Özel Yaşamın Korunması: Ankara Barosu Dergisi, 1987/2

- Sanatçı ve Politika: Temmuz Dergisi 1987
- Avrupa Konseyi'nden Barışçılara Yeşil Işık: Bilim Sanat 1987
- Çocuk Mahkemeleri Ne oldu? I: Yeni Düşün Ekim 1987
- Çocuk Mahkemeleri ne oldu? II: Yeni Düşün Kasım 1987
- Demokrasilerde İdam Cezası Olmamalı: Yeni Düşün Aralık 1987
- Ceza Evlerinde İnsan Hakları: 16.09.1987 Cumhuriyet Gazetesi
- Yasaklar Kalktı mı?: 01.10.1987 İşçinin Alın Teri Dergisi
- Yargı Özelleştirilemez: 13.07.1987 Cumhuriyet Gazetesi
- Yasalarda Gizlilik: Bilim ve Sanat 1987
- Adaletin Yanlış Simgesi Terazili Tanrıça: Yeni Düşün Aylık Dergi sayı 5/35 Mart 1987
- Resmi Gazete'de Yayımlanmalıdır: 09.03.1987 Cumhuriyet Gazetesi
- İşkenceye Karşı Savunma Hakkı: Ankara Barosu Dergisi, 1986/3
- Fişlenmek: 30.09.1986 Cumhuriyet Gazetesi
- İnsan Hakları ve Bireysel Başvuru: Bilim ve Sanat 1986
- Yabancı Hukuk Büroları ve CIA'nin ABD Avukatlarına Çağrısı: Bilim ve Sanat sayı 69 Eylül 1986
- İşkence Savunma Hakkının Güçlenmesi ile Önlenir: Bilim ve Sanat 1986
- Yalan Makinesi Denen Yalan Arayıcı: 18.03.1986 Cumhuriyet Gazetesi
- Yargısız Cezalandırma: Yeni Gündem Dergisi 1986
- Gençlik Yılından Barış Yılına: 27.12.1985 Somut Gazetesi
- Af Kapsamı ve Anayasa: 08.12.1985 Güneş Gazetesi
- AIHS'nin 35. Yılı: 04.11.1985 Cumhuriyet Gazetesi
- Af Yasaları ve Yeni Beklentiler: Gün Dergisi 1985
- Güvenlik Soruşturması: 20.08.1985 Cumhuriyet Gazetesi
- Kıbrıs Anayasası: 10.07.1985 Cumhuriyet Gazetesi

Ceza Yargısında Olumsuz Gelişmeler: 09.05.1985 Cumhuriyet Gazetesi

Dil Tartışmaları ve Örgüt Sorunu: Bilim ve Sanat 1985

Barselona Sözleşmesi ve Gökova: 15.12.1984 Cumhuriyet Gazetesi

Kıdem Tazminatı Fonu: 25.10.1984 Cumhuriyet Gazetesi

Ulusal Değerler ve Kamu Ortaklığı Fonu: 24.09.1984 Cumhuriyet Gazetesi

Yasa Gücünde Kararnameler: 24.05.1984 Cumhuriyet Gazetesi

Dilekçe Hakkı: İzmir Barosu Dergisi 1984 sayı 4

Hukuk ve Adalet Reformu: İzmir Barosu Dergisi 1984 sayı 2

60. Yılında Barolar ve Avukatlık: 18.02.1984 Cumhuriyet Gazetesi

Dernekler Yasası ve Meslek Kuruluşları: İzmir Barosu Dergisi 1984 sayı 1

Milletvekili Andı ve Hukukun Üstünlüğü: 21.12.1983 Cumhuriyet Gazetesi

Adalet Yılı Başlarken: 04.09.1983 Cumhuriyet Gazetesi

Sisyphé'den Günümüze: Dokuz Eylül Hukuk Fakültesi Yıllığı 1983

Evrimin Neresindeyiz: İzmir Barosu Dergisi 1983 sayı 5

Tüketici Mahkemeleri: İzmir Barosu Dergisi 1983 sayı 4

Tüketici Sorunları Üzerine: 21.06.1983 Cumhuriyet Gazetesi

Suçlamayla Birlikte: 05.04.1983 Cumhuriyet Gazetesi

Yargının Güncel Sorunları: İnfaz Dergisi sayı 50, 1983

Kişi Hakkında Özel Bilgi: 16.11.1982 Cumhuriyet Gazetesi

Sosyal Hukuk Devleti: 12.10.1982 Cumhuriyet Gazetesi

Tasarının Düşündürdükleri: 07.08.1982 Cumhuriyet Gazetesi

Yarın Yürürlüğe Giriyor: 31.05.1982 Cumhuriyet Gazetesi

Yargının Sorunları, 5 Nisan Avukatlar Günü: Ege Magazin
09.04.1982

Devlet Memurları Kanunu ve İşçilerin Durumu: 05.01.1966 Cum-
huriyet Gazetesi

Devrimler ve Toplumculuk: 03.11.1962 Cumhuriyet Gazetesi (Yu-
nus Nadi Armağan'ı Makale Yarışması)